БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 56 (4948)
ПЯТНИЦА
МАРТЫН 15
1946 он

Сэн 20 мүнгэн

Манай илалта болбол, түбхын түрүүндэ, манай советскэ ОЛОНИИТЫН байгуулалта илаа, советскэ олониитын байгуулалтын хадаа дайнай гал соо шалгалтаяа амжалтатайгаар барижа гараад, өөрынгөө гүйсэд бухэ голтой байhанине баримталан харуулаа гэhэн удхатай.

И. СТАЛИН.

СССР-эй Верховно Совэдэй нэгэдэхи Сесси

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Союзай Совэдэй 1946 оной мартын 12-ой заседани тухай

Мартын 12-то, үдэрэй 5 часта, Кремльдэ, Кремлевскэ Ехэ ордон соо Союзай Совэдэй Сесси нээгдэбэ.

Депутат А. А. КУЗНЕЦОВОЙ дурадхалаар Союзай Совэдэй наhажаал депутадуудай нэгэн академик Александр Александрович БАЙКОВ Сессиие нээбэ.

Депутат Байковай үгэ хэлэhэнэй hүүлээр Союзай Совет болбол Союзай Совэдэй Түрүүлэгшэ ба Түрүүлэгшын орлогшонорые hунгажа оробо.

Союзай Совэдэй Түрүүлэгшээр депутат ЖДАНОВ Андрей Александрович нэгэн hанаалаар hунгагдаба; Түрүүлэгшын орлогшод болон депутат ЛЫСЕНКО Трофим Денисович болон депутат УНДАСЫНОВ Нуртас Дандыбаевич hунгагдабад.

Союзай Совет болбол Союзай Совэдэй заседаниинуудай удаадахи регламент баталан абаба гэбэл:

1. Союзай Совэдэй Сессиин заседанинууд үглөөнэй 11 часhаа үдэрэй 3 час хүртэр гэхэ гү, али үдэшын 6 часhаа 10 час хүртэр болохо байна.

2. Союзай Совэдэй зүбшэн хэлсэхэ асуудалнууд тушаа элидхэлшэд Союзай Совэдэй Түрүүлэгшээр баталагдаха юм.

3. 50-hаа доошо бэшэ хүнүүдтэй, Союзай Совэдэй депутадуудай тус тус бүлэг өөрынгөө содокладчидые табижа шадаха байна.

4. Элидхэлшэдтэ элидхэл хэхын тулада 1 час ба түгэсхэлэй үгэдэ—30 минута, содокладчидуудта содоклад хэхын тулада—30 минута, түгэсхэлэй үгэдэ—15 минута үгтэхэ байна.

5. Ораторнууд түрүүн 20 минута ба хоёрдохёо—5 минута соо үгэ хэлэхэ байна.

6. Хүбиин мэдүүлгэнүүд ба бодото справканууд хадаа бэшэгээр оруулагдажа, ушарынь ёhоор Союзай Совэдэй Түрүүлэгшээр тэрэ дары гү, али заседаниин hүүлээр тунхаглагдаха байна.

7. Ээлжээтэ бэшэ асуудалнууд бэшэгээр оруулагдаха ба Союзай Совэдэй Түрүүлэгшээр тэрэ дары тунхаглагдаха байна.

8. Зүбшэн хэлсэхэ асуудал тушаа үгэ хэлэхын тулада 5 минута үгтэхэ.

9. Голосовани хэхэ hанаалаа хэлэхын тула 3 минута үгтэхэ юм.

Саашадаа Союзай Совет болбол удаадахи регламент баталан абана:

1. Союзай Совэдэй ба Национальностьнуудай Совэдэй хамтарhан заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ асуудалнууд тушаа элидхэлшэд хоёр палатануудай Түрүүлэгшэнэрээр баталагдаха байна.

2. 50-hаа доошо бэшэ хүнүүдтэй Союзай Совэдэй ба Национальностьнуудай Совэдэй депутадуудай тус тус бүлэг өөрынгөө содокладчидые табижа шадаха байна.

3. Элидхэлшэдтэ элидхэл хэхын тулада 1 час ба түгэсхэлэй үгэдэ—30 минута; содокладчидуудта содокладай тулада—30 минута, түгэсхэлэй үгын тулада—15 минута үгтэхэ байна.

4. Ораторнууд түрүүн 20 минута, хоёрдохёо—5 минута соо үгэ хэлэхэ байна.

5. Хүбиин мэдүүлгэнүүд ба бодото справканууд хадаа бэшэгээр оруулагдажа, ушарынь ёhоор палатануудай хамтарhан заседани дээрэ Түрүүлэгшэ hуугшаар тэрэ дары гү, али заседаниин hүүлээр тунхаглагдаха байна.

6. Ээлжээтэ бэшэ асуудалнууд бэшэгээр оруулагдаха ба Түрүүлэжэ hуугшаар тэрэ дары тунхаглагдаха байна.

7. Зүбшэн хэлсэхэ асуудал тушаа үгэ хэлэхын тулада 5 минута үгтэхэ байна.

8. Голосовани хэхэ hанаалаа хэлэхын тула 3 минута үгтэхэ байна.

Старейшинын Совэдэй даалгабаряар депутат Г. М. ПОПОВ болбол Союзай Совэдэй Сесси дээрэ зүбшэн хэлсэхэ асуудалнууд тухай дурадхал оруулба. Союзай Совет болбол удаадахи зүбшэн хэлсэхэ асуудалнуудые баталан абаба гэбэл:

1. Союзай Совэдэй Мандатна комиссиин hунгалтанууд;

2. Союзай Совэдэй сагүргэлжын комиссинуудые hунгалга;

3. СССР-эй Верховно Совэдэй Президиумэй Указуудые баталалга;

4. СССР-эй Верховно Совэдэй Президиумэй hунгалга;

5. СССР-эй Правительствые—СССР-эй Арадай Комиссарнарай Совэдые бии болгохо;

6. СССР-эй Верховно Суудые hунгалга;

7. СССР-эй Прокурорые томилолго;

8. 1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжүүлхэ табанжэлэй түсэб.

Союзай Совет болбол Союзай Совэдэй ба Национальностьнуудай Совэдэй хамтарhан заседани дээрэ зүбшэн хэлсэлгын удаадахи асуудалнуудые хаража үзэхөөр тогтоол баталба гэбэл:

4. СССР-эй Верховно Совэдэй Президиумые hунгалга;

5. СССР-эй Правительствые СССР-эй Арадай Комиссарнарай Совэдые бии болгохо;

6. СССР-эй Верховно Суудые hунгалга;

7. СССР-эй Прокурорые томилолго.

Союзай Совет болбол 1946—1950 онуудта СССР-эй Арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжүүлхэ табанжэлэй түсэб тухай элидхэлые Союзай Совэдэй ба Национальностьнуудай Совэдэй хамтарhан заседани дээрэ шагнахаар тогтоогоод, зүбшэн хэлсэлтые ба хуули абалгые тус тус палатануудта амяарайнь үнгэргэхэ гэжэ тогтообо.

Союзай Совэдэй депутадуудай түлөөлэлгые шалгажа үзэхын тулада Мандатна Комиссиин состав hунгагдаба гэбэл:

1. Мандатна Комиссиин Түрүүлэгшэ нүхэр ПАТОЛИЧЕВ Николай Семенович—РСФСР-эй Челябинскэ областиин Челябинскэ-Советскэ округhоо депутат.

Мандатна Комиссиин гэшүүд гэбэл:

2. АЛИ-ЗАДЕ Али Ашраф Абдул Гусейн Оглы—Азербайджанскэ ССР-эй Ленкоранскэ округhоо депутат.

3. БАРАМИЯ Михаил Иванович—Грузинскэ ССР-эй Потийскэ округhоо депутат.

4. БЕЛЯЕВ Николай Ильич—Алтайскэ хизаарай Барнаульскэ городской округhоо депутат.

5. ГОГОСОВ Владимир Антонович—Кемеровскэ областиин Киселевскэ округhоо депутат.

6. ЖАВОРОНКОВ Василий Гаврилович—Куйбышевскэ областиин Чапаевскэ округhоо депутат.

7. ИГНАТЬЕВ Семен Денисович—Башкирскэ АССР-эй Уфимскэ городской округhоо депутат.

8. КИСЕЛЕВ Николай Васильевич—Белорусскэ ССР-эй Брестскэ округhоо депутат.

9. МАВЛЯНОВ Абдуразак—Узбекскэ ССР-эй Фархадскэ округhоо депутат.

10. ШПАГИН Георгий Семенович—Кировскэ областиин Малмыжскэ округhоо депутат.

11. КЕРИМБАЕВ Даниал—Казахскэ ССР-эй Павлодарскэ округhоо депутат.

12. ШУМАУСКАС Мотеюс Юозович—Литовскэ ССР-эй Шауляйскэ округhоо депутат.

13. ТИТОВ Кузьма Емельянович—Ленинград городой Кировскэ округhоо депутат.

14. ФЕДОРОВ Алексей Федорович—Украинскэ ССР-эй Херсонскэ округhоо депутат.

15. КИРИЧЕНКО Алексей Илларионович—Украинскэ ССР-эй Первомайскэ округhоо депутат.

Мандатна комиссиие hунгаhанай hүүлээр Түрүүлэгшэ болбол мартын 13-да Союзай Совэдэй заседаниие хэхэгүй гэжэ hанагдана гэбэ, юундэб гэхэдэ мандатна комиссида депутадуудай түлөөлэлгые шалгажа үзэхэ ба Сессидэ өөрынгөө элидхэл бэлэдхэхэдэ саг олгохо хэрэгтэй байна.

Удаадахи заседаниие мартын 14-дэ үдэшын 6 часта үнгэргэхөөр хараалагдана.

Энээгээр Союзай Совэдэй нэгэдэхи заседани хаагдаба.

Союзай Совэдтэ

Союзай Совэдэй Сессиие нээхэдээ депутат А. А. Байковай хэлэhэн үгэ

Нүхэд депутадууд! Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совэдэй Нэгэдэхи Сесси гайхамшагта түүхэтэ үедэ. Советскэ Союзай хүсэ шадалай ба агууехэ нэрэ хүнэй бүхы дэлхэйн урда иимэтэ эли тодоор бэ үнэн сэхээр харагдаад, тэрэниие дэлхэйн эгээл хүсэтэй ба шүлөөтэ гүрэнүүдэй зэргэдэ гайхамшагта hуури эзэлхэ арга боломжо олоод байхада суглараад байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайн хүрбэн жэл соо үргэлжэлөө. 1941 оной июньдэ гитлеровскэ Германи Советскэ Союзда гэнтэ добтолоо. Манай Эхэ орондо ехэхэн аюул тохёолдоод байгаа. Дайсан хадаа манай Эхэ ороной гансал ажабайдалай интересүүдтэ аюул тохёолдуулаад байгаа бэшэ, харин манай гүрэнэй бэеэ даанхай байдалые ба мүн манай гүрэнэй ажа амидаралые аюулда тохёолдуулаад байгаа. Сэрэгүүдэй тоогоор, арминуудай зэбсэглэлгэнүүдэй хүсөөр, хэрэглэгдэhэн техникын хүгжэлгэнүүдэй талаар-иимэ дайн сэрэг хүн түрэлтэнэй түүхэдэ үшөө хэзээдэшье болоогүй. Имагтал харгалзаа үзэгдөөгүй баатар зориг ба дайн сэрэгые илалтын эсэс хүртэр асарха сусашагүй хүсэ зориг харуулжа дахажа болохо тиимэ сэх хүндэ бэрхэшээлнүүд манай ороной урда бэлээд байгаа. Гэхэ манай героическа арад энээниие хүреэ, агууехэ илалта туйлаа. Энэ хадаа, нэгэдэхеэр, бүхы арад зонхи ажабайдалай эгээл hайн условинуудые хангадаг манай гүрэнэй байгуулалтын дэлхэй дээрэ эгээл демократическа байhан дээрэhээ болоно гээшэ. Хоёрдохёор, коммунистическэ партиин ба советскэ правительствын эсэшэ сусашагүй хүдэлмэриин ашаар манай Сталинскэ табанжэлнүүдэй үедэ мүнөө үеын наукын ба техникын бэелэлтэдэ хүрэжэ шадаха, хүсэн түгэс хүгжэhэн ажаүйлэдбэри ба түрүү социалистическэ ажахы байгуулагдаhан дээрэhээ болоно. Гурбадахяар, партиин, правительствын нүхэр Сталинай эсэшэ сусашагүй ажал ябуулгын ашаар, эгээл түрүү зэбсэг жэбсэгүүдээр хангагдаhан, эгээл үндэр дээдэ морально-политическа үзэлтэй сэрэгэй үнэр дээрэ hэр hүлдэтэй ба өөрынгөө агууехэ Эхэ ороной, өөрынгөө шалгагдаhан партида ба гениальна Главнокомандалагша—агууехэ Сталинда ами бэеэ хайрлангүй үгэhэн үнэн сэхэ Улаан Арми байгуулhан дээрэhээ болоно гээшэ. (БҮХЫ ЗАЛАН НЭРЬЕМЭ АЛЬГА ТАШАЛГАН. ДЕПУТАДУУД ХҮЛ ДЭЭРЭЭ БОЛОНО. НҮХЭР СТАЛИНЫЕ ХҮНДЭЛЭЛГЭ ОВАЦИ БОЛОНО).

Мүнөө бидэнэй урда агууехэ перспективүүд нээгдэжэ байна, манай Эхэ ороной улам саашаа урагшаа дабшахын түлөө шухала хэрэгтэй условинуудые байгуулхын түлөө богонихон болзор соо бэ эгээл түргэнөөр шиидхэхэ шухала үлэг ехэ зорилгонууд бодожо байна.

Энэ зорилгонуудые дүүргэлтэ болбол үтэа ехэ бэрхэшээлнүүд болоно гээшэ тиигэбэшье манай арад юу хэжэ шадахаб, ямар зохёохы хүсэнүүдтэйб гэжэ бидэнэр мүнөө мэдэнэбди, эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхэбди гэжэ бидэнэр найданабди.

Хэгдэхэ зохёохы хүдэлмэридэ гүрэнэй засаг түрын дээдэ орган болохо Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совэдтэ ехэхэн бэ харюусалгата үүргэ табигдана.

Нүхэд депутадууд! коммунистнууд ба партиинабэшэ хүнүүдэй блогой үндэhэ hуури дээрэ hунгагдаhан СССР-эй Верховно Совет болбол манай агууехэ Советскэ Союзда түүхын заажа байhан тэдэ үндэр дээдэ зорилгонуудта нэгэл hанаалаар эрмэлзэхэ байна.

Нэгэн hанаалаар hунгагдаhан СССР-эй Верховно Совет болбол манай олоннациональна Союзые дүүрэн хэмжээгээр түлөөлнэ ба тэрэнэй арадуудай хүсэл зоригые харуулна.

Советскэ арадай морально-политическа нэгэдэл болбол манай агууехэ Союзые хүсэн түгэс ба эбдэршэгүй болгоно. Манай илалтанууд ба амжалтанууд агууехэ. Тиигэбэшье бидэнэр туйлаhан амжалтануудаараа hанаагаа амарха ёhогүйбди. Бидэнэр болбол эдэ ашаүрэнүүдые бүхэжүүлхын, хүгжөөхын ба ехэжүүлхын түлөө эгээл зоригтойгоор хүдэлмэрилхэ ёhотойбди. Бидэнэр болбол гансахан лэ туйлаhан амжалтануудаа ба манай амгалан hайн байдалые хамгаалхаар бэлэн байха ёhотой бэшэ, харин мүн эдэ хамгаалгые эрид шууд ба эдиhэхи зоригтойгоор бэелүүлхэ аргатай байха ёhотойбди. Бидэнэй ажаүйлэдбэриие хүгжөөхэ, алдарта Улаан Армияа саг үргэлжэ бүхэжүүлжэ ба шангадхажа байха хэрэгтэй, юундэб гэхэдэ Советскэ гүрэнэй аюулгүй байдал болбол манай зэбсэгтэ хүсэнүүдhээ дүүрэн дулдыдана. Хүсэн түгэс зэбсэгтэ хүсэнүүдгүйгөөр манай гүрэнэй амгалан номтой ажал-ябуулгые саашадаа амжалтатайгаар хүгжөөжэ шадахагүй.

Нүхэд депутадууд! Манай ороной ажалшад коммунистическа партиин хүтэлбэри доро ямар ехэ амжалтануудые туйлааб гэжэ hүүлэй жэлнүүдэй түүхэ харуулна. Манай хүндэтэ Эхэ ороной улам саашаа сэсэглэн мандахын хэрэгтэ бидэниие коммунистическэ партиин зоригжуулна.

Ленин ба Сталинай хүтэлбэри доро дэлхэй дээрэ түрүүшын Советскэ гүрэн байгуулhан ба манай Эхэ орондо гэнтэ добтолhон хорото мэхэтэ ба аюулта дайсанда эсэргүүсэжэ, тэрэниие хамгаалжа шадаhан манай ороной ажалшад, манай агууехэ героическа арад мандаха болтогой!

Агууехэ коммунистическэ большевигүүдэй парти ба манай арадай агууехэ вождь нүхэр Сталин мандаха болтогой! (Нэрьемэ альга ташалган овации болон үргэлжэлнэ. Бултадаа хүл дээрээ болоно).

Нүхэд депутадууд! Союзай Совэдэй нэгэдэхи Сесси нээгдэбэ гэжэ соносхоноб. (НЭРЬЕМЭ АЛЬГА ТАШАЛГАН).

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Национальностьнуудай Совэдэй 1946 оной мартын 12-ой заседани тухай

Мартын 12-то, үдэшын 8 часта, Кремльдэ, Кремлевскэ Ехэ ордон соо Национальностьнуудай Совэдэй Сесси нээгдэбэ.

Депутат А. АБДУРАХМАНОВАЙ дурадхалаар Национальностьнуудай Совэдэй наhажаал нэгэн Август Мартынович КИРХЕНШТЕЙН Сессиие нээбэ.

Депутат КИРХЕНШТЕЙНЫН үгэ хэлэhэнэй hүүлээр Национальностьнуудай Совет болбол Национальностьнуудай Совэдэй Түрүүлэгшэ ба Түрүүлэгшын орлогшонорые hунгажа оробо.

Национальностьнуудай Совэдэй Түрүүлэгшээр депутат КУЗНЕЦОВ Василий Васильевич нэгэн hанаалаар hунгагдаба; Түрүүлэгшын орлогшод болон депутат ГАСАНОВА Чимназ ба депутат ЛЕВИЦКИЙ Петр Адамович hунгагдабад.

Национальностьнуудай Совет болбол Национальностьнуудай Совэдэй заседаниинуудай удаадахи регламент баталан абаба гэбэл:

1. Национальностьнуудай Совэдэй заседанинууд үглөөнэй 11 часhаа үдэрэй 3 час хүртэр гэхэ гү, али үдэшын 6 часhаа 10 час хүртэр болохо байна.

2. Национальностьнуудай Совэдэй зүбшэн хэлсэхэ асуудалнууд тушаа элидхэлшэд Национальностьнуудай Совэдэй Түрүүлэгшээр баталагдаха.

3. 50-hаа доошо бэшэ хүнүүдтэй, Национальностьнуудай Совэдэй депутадуудай тус тус бүлэг өөрынгөө содокладчидые табижа шадаха байна.

4. Элидхэлшэдтэ элидхэл хэхын тулада 1 час ба түгэсхэлэй үгэдэ—30 минута, содокладчидуудта содоклад хэлэхын тулада—30 минута, түгэсхэлэй үгэдэ—15 минута үгтэхэ байна.

5. Ораторнууд түрүүн 20 минута ба хоёрдохёо—5 минута соо үгэ хэлэхэ байна.

6. Хүбиин мэдүүлгэнүүд ба бодото справканууд хадаа бэшэгээр оруулагдажа, ушарынь ёhоор Национальностьнуудай Совэдэй Түрүүлэгшээр тэрэ дары гү, али заседаниин hүүлээр тунхаглагдаха байна.

7. Ээлжээтэ бэшэ асуудалнууд бэшэгээр оруулагдаха ба Национальностьнуудай Совэдэй Түрүүлэгшээр тэрэ дары тунхаглагдаха байна.

8. Зүбшэн хэлсэхэ асуудал тушаа үгэ хэлэхын тулада 5 минута үгтэхэ.

9. Голосовани хэхэ тушаа hанаалаа хэлэхын тула 3 минута үгтэхэ юм.

Саашадаа Национальностьнуудай Совет болбол Национальностьнуудай Совэдэй ба Союзай Совэдэй хамтарhан заседаниинуудай регламент баталан абана:

1. Национальностьнуудай Совэдэй ба Союзай Совэдэй хамтарhан заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ асуудалнууд тушаа элидхэлшэд хоёр палатануудай Түрүүлэгшэнэрээр баталагдаха байна.

2. 50-hаа доошо бэшэ хүнүүдтэй Национальностьнуудай Совэдэй ба Союзай Совэдэй депутадуудай тус тус бүлэг өөрынгөө содокладчидые табижа шадаха байна.

3. Элидхэлшэдтэ элидхэл хэхын тулада 1 час ба түгэсхэлэй үгэдэ—30 минута, содокладчидуудта содокладай тулада—30 минута, түгэсхэлэй үгын тулада 15 минута үгтэхэ байна.

4. Ораторнууд түрүүн 20 минута, хоёрдохёо—5 минута соо үгэ хэлэхэ байна.

5. Хүбиин мэдүүлгэнүүд ба бодото справканууд бэшэгээр оруулагдажа, ушарынь ёhоор, Түрүүлэгшээр тэрэ дары гү, али заседаниин hүүлээр тунхаглагдаха байна.

6. Ээлжээтэ бэшэ асуудалнууд бэшэгээр оруулагдаха ба Түрүүлэжэ hуугшаар тэрэ дары тунхаглагдаха байна.

7. Зүбшэн хэлсэхэ асуудал тушаа үгэ хэлэхын тулада 5 минута үгтэхэ байна.

8. Голосовани хэхэ тушаа hанаалаа хэлэхын тула 3 минута үгтэхэ байна.

Старейшинын Совэдэй даалгабаряар депутат А. Н. КОСЫГИН болбол Национальностьнуудай Совэдэй Сесси дээрэ зүбшэн хэлсэхэ асуудалнууд тухай дурадхал оруулба. Национальностьнуудай Совет болбол удаадахи зүбшэн хэлсэхэ асуудалнуудые баталан абаба гэбэл:

1. Национальностьнуудай Совэдэй Мандатна Комиссиин hунгалтанууд;

2. Национальностьнуудай Совэдэй сагүргэлжын комиссинуудые hунгалга;

3. СССР-эй Верховно Совэдэй Президиумэй Указуудые баталалга;

4. СССР-эй Верховно Совэдэй Президиумые hунгалга;

5. СССР-эй Правительствые—СССР-эй Арадай Комиссарнарай Совэдые бии болгохо;

6. СССР-эй Верховно Суудые hунгалга;

7. СССР-эй Прокурорые томилолго;

8. 1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжүүлхэ табанжэлэй түсэб.

Национальностьнуудай Совет болбол Национальностьнуудай Совэдэй ба Союзай Совэдэй хамтарhан заседани дээрэ зүбшэн хэлсэлгын удаадахи асуудалнуудые хаража үзэхөөр тогтоол баталан абаба гэбэл:

4. СССР-эй Верховно Совэдэй Президиумэй hунгалга;

5. СССР-эй Правительствые—СССР-эй Арадай Комиссарнарай Совэдые бии болгохо;

6. СССР-эй Верховно Суудые hунгалга;

7. СССР-эй Прокурорые томилолго.

Национальностьнуудай Совет болбол 1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжүүлхэ табанжэлэй түсэб тухай элидхэлые Национальностьнуудай Совэдэй ба Союзай Совэдэй хамтарhан заседани дээрэ шагнахаар тогтоогоод, зүбшэн хэлсэлтые ба хуули абалтые тус тус палатануудта амяарайнь үнгэргэхэ гэжэ тогтообо.

Национальностьнуудай Совэдэй депутадуудай түлөөлэлгые шалгажа үзэхын тулада Мандатна Комиссиин состав hунгагдаба гэбэл:

1. Мандатна Комиссиин Түрүүлэгшэ нүхэр ШАРИЯ Петр Афанасьевич—Грузинскэ ССР-эй Сухумскэ городской округhоо депутат.

Мандатна Комиссиин гэшүүд гэбэл:

2. АБХИМОВИЧ Николай Ефремович—Белорусскэ ССР-эй Мозырскэ хүдөөгэй округhоо депутат.

3. АРБУЗОВ Александр Ерменингельдович—Татарскэ АССР-эй Зеленодольскэ округhоо депутат.

4. АСТВАЦАТУРЯН Бабкен Апетович—Армянскэ ССР-эй Котайскэ округhоо депутат.

5. АШУРОВ Негмат—Таджикскэ ССР-эй Джиликульскэ Котайскэ округhоо депутат.

6. БАЗАНОВА Наймо Эразгуловна—Казахскэ ССР-эй Семипалатинскэ округhоо депутат.

7. ИБРАГИМОВ Мирза Аджар Оглы—Азербайджанскэ ССР-эй Казахскэ округhоо депутат.

8. ИЛЛИОССОН Леонхард-Фридрих Адович—Эстонскэ ССР-эй Харьюскэ-Баруун округhоо депутат.

9. КАУНАЙТЕ Мария Прановна—Литовскэ ССР-эй Тракайскэ округhоо депутат.

10. КУКЕЛЕВ Николай Иванович—Карело-Финскэ ССР-эй Заонежскэ округhоо депутат.

11. МЯТИЕВ Сеидназар—Туркменскэ ССР-эй Сталинскэ округhоо депутат.

12. ОТЯН Домаха Емельяновна—Молдавскэ ССР-эй Котовскэ округhоо депутат.

13. СТРАЗДЫНЬ Карл Янович—Латвийскэ ССР-эй Валмерскэ округhоо депутат.

14. СУРАМБАЕВ Камбарали—Киргизскэ ССР-эй Джалал-Абадскэ округhоо депутат.

15. БУТЕНКО Григорий Прокофьевич—Украинскэ ССР-эй Красноградскэ округhоо депутат.

Мандатна комиссиие hунгаhанай hүүлээр Түрүүлэгшэ болбол депутадуудай түлөөлэлгые шалгаха ба Сессидэ элидхэл бэлдэхэдэнь Мандатна Комиссида саг үгэхэ ябадалаар дашарамдуулагдажа мартын 13-да Национальностьнуудай Совэдэй заседани болохогүй гэжэ мэдээсэбэ.

Удаадахи заседаниие мартын 14-дэ үдэрэй 11 часта зарлахаар дурадхагдана.

Энээгээр Национальностьнуудай Совэдэй нэгэдэхи заседани хаагдаба.

Национальностьнуудай Совэдтэ

Национальностьнуудай Совэдэй Сессиие нээхэдээ депутат А. М. Кирхенштейнын хэлэhэн үгэ

Нүхэд депутадууд! Манай ороной 100 миллион hунгагшад бидэндэ Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай гүрэн түрын дээдэ органой депутадуудай хүндэтэ харюусалгата үүргэнүүдые даалгаа.

1946 оной февралиин 10-да советскэ арад зон болбол Сталинскэ Конституциин үндэhэ hуури дээрэ Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совэдтэ өөhэдынгөө депутадуудые hунгаhан байна. Эдэ hунгалтануудта советскэ демократи болбол өөрынгөө ёhотой арад зоной шэнжэтэй байhан ба бүхы советскэ бэшэ демократинуудта эрхэдөө үлүү дээшэ байhанаа үшөө дахин харуулба. Зуун нэгэ миллионhоо дээшэ хүнүүд гэхэ гү, али бүхы регистрацилагдаhан hунгагшадай тооhоо 99.7 процент, голорхойлон хэлэбэл манай агууехэ Эхэ ороной арад зоной бүхы наhаа хүсэhэн хүнүүд бултадаа шахуу hунгалтада хабаадаhан байна.

Иимэ шудархай эдиhэхитэ ябадалые иимэ арад зоной шэнжэтэ hунгалтануудые ямаршье ондоо орон хараа үзөөгүй байна. Национальностьнуудай Совэдтэ коммунистнууд ба партиинабэшэ хүнүүдэй блогой кандидадуудай түлөө зуун миллионhоо дээшэ хүнүүд гэхэ гү, али hунгуулида хабаадаhан hунгагшадай бүхы тооhоо 99.16 процент голосовалhан байна. Иимэ hунгуулиин гайхамшаг илалтые дэлхэй дээрэ нэгэшье парти хараа үзөөгүй байна.

Бии тэрэ арадай түлөөлэгшэнь байhан тула хэлэхэ ушарни хадаа латышска арад зон болбол 1940 ондо советскэ хүгжэлтын замые эгээл зүб ба найдамтай зам гэжэ hунгаан шэлэжэ абаад, үнгэрhэн Советскэ Союзай Верховно Совэдэй hунгалтануудта мүн баhа үндэр дээдэ эдиhэхи харуулhан ба коммунистнууд ба партиинабэшэ хүнүүдэй блогые нэгэ hанаалаар дэмжэhэн байна гэжэ баяртайгаар хэлэхэ ёhотой байнаб. Латвийскэ Советскэ Республикада бүхы hунгагшадай тооhоо 99.16 процентнь hунгалтануудта хабаадажа, hунгалтануудта хабаадаhан hунгагшадай бүхы тооhоо 98.93 процентнь Национальностьнуудай Совэдтэ коммунистнууд ба партиинабэшэ хүнүүдэй блогой түлөө голосовалhан байна.

Үнгэрhэн hунгалтануудта советскэ арад зон болбол өөрынгөө моральна ба политическа нэгэдэлые, өөрынгөө нягта жагсаалые, өөрынгөө нэгэ хамтые харуулаа. Советскэ арад зон болбол Ленин—Сталин-

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи Сесси

Национальностьнуудай Соведэй Сессиие нээхэдээ депутат А. М. Кирхенштейнын хэлэһэн үгэ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

най партида дүүрэнээр найдажа байһанаа харуулһан ба өөрынгөө вождь—агууехэ Сталинда хэмжээгүй дуратай ба бэсэ үгэһөө байһанаа харуулһан байна. (БУЛТАДАА ХҮЛ ДЭЭРЭЭ БОДОНО. НЭРЬЕМЭ, ҮНИ УДААН ЗАМХАШАГҮЙ АЛЬГА ТАШАЛГАН).

Бүхы советскэ арад зон, манай Агууехэ ороной бүхы арадууд болбол большевистскэ партиие тойрон, Советскэ Правительствые тойрон үшөө нягтаар жагсаба. Һунгалтануудай дээрэ нигэжэ голосовалхадаа советскэ хүнүүд болбол большевистскэ партиин хойноһоо, Советскэ Правительствын хойноһоо улам саашадаа дахажа ябахаар гүйсэд бэлэн байһанаа харуулба. Энэншье ойлгосотой, юундэб гэхэдэ, олон жэлнүүдэй турша соо болото ажабайдал дээрэ Сталинска политикын үнэн зүб байһаниинь баталагдаһан байха юм.

Һаяхан дүүрэһэн Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда манай орон болбол бүхыдэлхэйн-түүхэтэ илалта туйлаһан байна. Фронт дээрэ Улаан Армиин харуулһан тыл дээрэ советскэ арад зоной харуулһан эрэлхэг зориг ба героическа баатаршалга нүхэр Сталинаар бэелүүлэгдэһэн байгаа. Советскэ гүрэнэй гениальна ударидалга болбол манай Эхэ ороной дайсадые үй бута сохин шаагаа. (БУЛТАДАА ХҮЛ ДЭЭРЭЭ БОДОНО. НЭРЬЕМЭ. ҮНИ УДААН ЗАМХАШАГҮЙ БҮХЫ ЗАЛАЙ АЛЬГА ТАШАЛГАН).

Бидэнэр хүн түрэлтэнэй түүхэдэ, үзэгдөөгүй дайн сэрэгэй хүндэ хүшэрнүүдые дабажа гараабди. Энэ дайн соо советскэ олониитын байгуулалта, манай гүрэн, коммунистическэ партиин политика экзамен шалгалтануудые гайхамшаг һайнаар барижа гараһан ба советскэ арад зон болбол энэ дайн соо өөрынгөө хүсэнүүдые шалган туршаха һургуулиие шудалжа гараһан байна.

«Советскэ олониитын байгуулалта болбол арад зоной дундаһаа ургажа гараһан хүсэн түгэлдэр дэмжэлгэ абажа байдаг болото арад зоной байгуулалта мүн гэжэ, советскэ олониитын байгуулалта болбол общественэ эмхидхэхэ яһала бүхэ голтой ба тогтууритай формо мүн гэжэ дайн сэрэг харуулаа,—гэжэ нүхэр Сталин хэлэнэ.—Советскэ олониитын байгуулалта болбол ямаршье советскэбэшэ олониитын байгуулалтаһаа орхоодоо общественэ эмхидхэл эрхим формо мүн гэһэн тухай мүнөө хэлэгдэжэ байна».

Саашань нүхэр Сталин иигэжэ хэлэнэ: «Советскэ олонациональна гүрэнэй байгуулалта болбол шалгалтада амжалтатайгаар барижа гараа гэжэ дайн сэрэгэй үедэ үшөө ехээр бүхэжэһэн ба яһала бүхэ голтой гүрэнэй байгуулалта мүн гэжэ дайн сэрэг харуулаа .. Советскэ гүрэнэй байгуулалта болбол олонациональна гүрэнэй эрхим жэшээнь мүн байба гэжэ, национальна асуудал ба нацануудай хани харилсаанай асуудалнууд ямаршье ондоо олонациональна гүрэнэйхидэ ороходоо үлүү һайнаар шиидхэгдэһэн тиимэ гүрэнэй эмхидхэлэй системэ мүн болоно гэһэн тухай мүнөө хэлэгдэнэ».

Нүхэд депутадуул! Советскэ хүнүүд болбол өөрынгөө олониитын ба гүрэнэй байгуулалгаар омгорхожо, байдаг ба илангаяа манай Эхэ ороной шадал шэнээн ба һүр хүсэнэй барагдашагүй булаг болохо арадуудай агууехэ хани холбоое имагта ехээр сэгнэдэг байна. Латышеска арадай түлөөлэгшэ мүн тула би иигэжэ хэлэжэ шадаха байнаб. Минии нютагаархин болбол агууехэ, түрүү советскэ державын эрхэтэн болоһон ба бүхы бусад бага ба агууехэ советскэ арадуудтай хамта аб адлихан эрхэтэйгээр оронойгоо хүтэлбэрилгэдэ хабаадажа шадаха болоһондоо омог һанаалтай байнад.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай дүүрэһэнэй хойно советскэ арад зон болбол ажахы ба культурата һэргээн бодхоохын түлөө, дайн сэрэгэй ушаруулһан шархануудаа эдэгээхын түлөө оролдожо оробо. Энэ талаар бидэнэй урда ехэхэн бэрхэшээлнүүд бии болоһон ба угаа ехэ зорилгонууд табигдан, агууехэ зам хараанууд нээгдэһэн байха юм.

Бидэнэр Верховно Соведэй депутадууд—һунгагшадайгаа этигэл найдабариие харюулха ба өөрынгөө ажал-ябуулгаар манай ороной улам саашаа хүгжэхэ ба сэсэглэн мандаха ябадалые хангаха ёһотойбди.

Манай ажал-ябуулга болбол эгээл богонихон болзор соо манай Эхэ ороной ажахы ба культурые һэргээн бодхоохо тээшэ, ямаршье гэнтын ушаралнуудһаа бидэниие зайлуулжа шадахаар, оронойгоо сэрэгэй ба экономическэ хүсэ шадалые хүгжөөн бэхижүүлхэ тээшэ зорюулаха ёһотойбди. Арад зоной хүсэл зориг иимэ байна.

Ойрын сагта ажалшан арадай ажабайдалай хэмжээе дээшэлүүлхын түлөө, советскэ арадай энхэ һайхан байдалые дээшэлүүлхын түлөө хамаг бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ ёһотойбди.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда туйлагдаһан илалта, арадуудай хани нэгэдэл ба жаргаал, Ленин—Сталинай партиин үнэн зүб политика, советскэ наукын тон ехэ хүгжэлтын ба мандалгын түлөө нүхэр Сталинай ба правительствын һанаатаа зобожо байһан ябадал болбол бидэнэй урда байһан зорилгонуудые шиидхэжэ шадахын баримта һуурьинь болоно. (ҮНИ УДААН ҮРГЭЛЖЭЛЬЭН АЛЬГА ТАШАЛГАН).

Эсэгэ ороноо хамгаалалгын Агууехэ дайнда илалта туйлаһан героическэ советскэ арад мандаха болтогой! (НЭРЬЕМЭ АЛЬГА ТАШАЛГАН).

Ажалшан арадай түрүү отряд—Бүхэсоюзна Коммунистическэ (большевигүүдэй) Парти мандаха болтогой! (НЭРЬЕМЭ АЛЬГА ТАШАЛГАН).

Манай советскэ наука мандахань ба хүгжэхэнь болтогой! ((НЭРЬЕМЭ, ҮНИ УДААН ҮРГЭЛЖЭЛЬЭН АЛЬГА ТАШАЛГАН).

Советскэ арадуудай агууехэ хани холбоон мандаха болтогой! (НЭРЬЕМЭ АЛЬГА ТАШАЛГАН).

Нүхэд депутадууд, Национальностьнуудай Соведэй Нэгэдэхи Сесси нээгдэбэ гэжэ соносхоноб. (ҮНИ УДААН ҮРГЭЛЖЭЛЬЭН АЛЬГА ТАШАЛГАН).

СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи Сесси

Мартын 12-то, Кремлевско ордоной Ехэ зал соо СССР-эй Верховно Соведэй Нэгэдэхи Сесси нээгдээ. Үдэшын 5 часта Союзай Соведэй заседани болоһон байна. Үдэшын 8 часта Национальностьнуудай Соведэй заседани болобо.

Ороной бүхы заха хизаарнуудһаа манай агууехэ арадай һунгамалнууд, хүдэлмэришэдэй, колхозниигуудай, интеллигенциин, Улаан Армиин ба Уһан-Сэрэгэй Флодой эрхим түлөөлэгшэд Москвада ерэбэ. Верховно Соведэй Сесси бүхэн—Советскэ ороной ажабайдалда ехэхэн событи Ленин—Сталинай агууехэ туг доро шэнэ олониитын байгуулалтада ороходо һан манай арадай түүхэдэ эдирта тэмдэг болоно.

Советскэ парламентын депутадууд гүрэн түрын томо асуудалнуудые шиидхэхэ ёһотой байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай бүхы шалгалтануудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дабажа гараһан орон болбол энхэ амгалан социалистическэ байгуулалтын үедэ ороо. Мүнөө манай илалшан-арад, арад-герой ажалшан-арад илалтые бүхэжүүлхын хэрэгтэ, Эхэ оронойгоо сэрэгэй-экономическа хүсэ шадалые улам саашань хүгжүүлхэ хэрэгтэ өөрынгөө бүхы хүсэ зоригые үгэжэ байна.

Ажалшадай үнэр дээдэ политическэ ба ажаүйлэдбэриин этибхээр тэмдэглэгдэһэн һунгуулиин кампаниин үедэ манай ухаанда үшөө һонороор һанагдажа байна. Коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй сталинска блогой илалтые асарһан СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтанууд болбол манай арадай моральна-политическа нэгэдэлые харуулһан ба үнэн советскэ демократиин илалта эли тодоор болоһон байна.

Һунгалтын урда үдэр бүхы орон—Закарпатьеһаа Курильска аралнууд хүртэр, Мурманскаһаа Таджикистан хүртэр—агууехэ Сталинай түүхэтэ үгые шагнаһан байна. Советскэ арадай агууехэ вождь агууехэ перспективүүдые ороной урда нээжэ үгөө. Сэсэмэргэн ба ойлгосотой сталинска үгэнүүд советскэ хүнүүдэй сэдьхэл зүрхэндэ гүнзэгыгөөр халагдаа. Сталинска үгэнүүдые дуулхадаа хүн болгон өөрынгөө Эсэгэ орон тухай омогтойгоор бодожо байгаа.

—Нүхэр Сталинай хэлэһэнэй ёһоор лэ болохо!

Тиимэл болохо! Шэнэ ниидэлгэ, шэнэ дабшалта хэхын түлөө ба дайнай урдахи хэмжээнүүдые хойно орхихын түлөө оромнай дайн сэрэгэй ушаруулһан шархануудые эдэгээжэ, ажаүйлэдбэри ба хүдөө-ажахые хүгжөөхэдөө дайн сэрэгэй урдахи хэмжээнүүдтэ хүрэхэ шадаха. Һунгалтануудай дурасхалта үдэр советскэ арад зон агууехэ Сталинайнгаа түлөө, коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй блогой кандидадуудай түлөө нэгэн һанаагаар голосовалжа, коммунистическэ партида хизаарлашагүй найдабари үзүүлһэнээ, Ленин-Сталинай агууехэ туг доро улам саашадаашье ажаллаха ба тэмсэхэ сусаршагүй дура зоригтой байһанаа харуулаа.

Советскэ хүнүүд халаа хүндэ бэрхэшээлнүүдһээ айгаагүй ба айнашьегүй, тэдэнэр туйлаһан амжалтануудаараа һанаагаа амарха зангүй. Өөһэдынгөө эрхим хүбүүд ба басагадые депутадай кандидадууд болгон дэбжүүлхэдээ, арад зон хадаа тэдэндэ агууехэ Сталинай зураһан замаар зоригтойгоор этигэлтэйгээр ябаты, дайн ажахын ба культурын саашанхи угаа ехэ хүгжэлтын хэрэгтэ, Эхэ оронойнгоо сэсэглэн мандахын хэрэгтэ өөһэдынгөө бүхы хүсэ шадалые үгэгты гэжэ захиһан байна.

... Мүнөөдэр Кремлевско ордоной байшан соо ехэ баяртай хүхюунүүд. Энэдэ СССР-эй Верховно Соведэй Нэгэдэхи Сесси дээрэ Советскэ Союзай 16 республиканууддай арадуудай һунгамалнууд, агууехэ советскэ ороной эрхим түлөөлэгшэд уулзабад.

Депутадуудай дунда һаяхан үнгэрһэн дайн байлдаанай геройнууд генералнууд ба офицернуудые, илалтын хэрэгтэ ажалайнгаа хүбиие оруулһан хүдэлмэришэд ба колхозниигуудые, Эхэ ороноо шэнэ открытинуудаар алдаршуулһан эрдэмтэдые, ажаүйлэдбэриин командирнуудые, искусствын ажал-ябуулагшадые бидэнэр харанабди... Тэдэнэй нэрэнүүд бүхы советскэ арадта һайн мэдээтэй.

Эдэ үдэрнүүдтэ манай ороной бүхы ажалшад—хүдэлмэришэд, колхозниигууд, интеллигенци, ажалай ба наукын хүнүүд фабриканууд, заводууд, шахтанууд, нефтьүйлэдбэридэ ба шэнэ барилганууддта имагта халуунаар хүдэлмэрилнэд. Нүхэр Сталинай түүхэтэ үгөөр зоригжуулагдаһан хүдэлмэришэд болбол Эхэ орондоо үшөө ехэ металл, шулуу нүүрһэ, нефть, үргэн хэрэглээнэй зүйлнүүдые үгэхые хүсэжэ стахановска вахтада жагсанад. Колхозно таряашад дайн сэрэгэй һүүлэй түрүүшын хабарые хүсэд бэлэдхэлтэйгээр угтахын түлөө бэлдэжэ байна. Сталинска үгөөр зоригжуулагдаһан манай эрдэмтэд болбол Эхэ орондоо газарай шэнэ баялигуудые оложо үгэхын түлөө, ажаүйлэдбэри, хүдөө ажахы ба культурые улам хүгжүүлхэ ба урагшань дабшуулхын түлөө хүдэлмэрилнэ.

Мүнөөдэр Сесси дээрэ байһан депутат бүхэн советскэ бүхы газар дээрэ хаа-хаанагүй хэгдэжэ байһан агууехэ хүдэлмэри тухай, инаг Эхэ оронойгоо түлөө өөрынгөө ажал хүдэлмэри, дүршэл мэргэжэл, зохёохы хүсые үгэжэ байһан советскэ хүнүүдэй патриотическа ябуулганууд тухай хэлэжэ шадаха.

* * *

Союзай Соведэй заседани

Заседаниин эхилхэһээ үни урда тээ Кремлевско ордоной залда Союзай Соведэй депутадууд ба олон тоото айлшад—Улаан Армиин генералнууд ба офицернууд, советскэ ажаүйлэдбэриин, наукын, искусствын ба литературын ажал-ябуулагшад, столицын предприятинуудай түлөөлэгшэд, колхозниигууд суглараһан байба. Ложонуудта дипломатическа корпусой членүүд һууна. Хэблэл газетын ложонуудта—советскэ ба харин гүрэнэй корреспондентнүүд һууна.

Үдэшын 5 час .. Президиумдэ нүхэр Сталин, нүхэд Молотов, Калинин, Ворошилов, Каганович, Жданов, Андреев, Хрущев, Берия, Маленков, Шверник гэгшэд ерэбэ. Правительственнэ ложонуудта СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй члевүүд ба Арадай Комиссарнар һууна.

Депутадууд ба айлшад нэгэн хүн шэнгеэр бодожо, советскэ арадай агууехэ вождь нүхэр Сталинда ба тэрэнэй дүтын соратнигуудта баясхаланта оваци хэнэ. Советскэ арадай сэрэгэй ба ажалай илалтануудые зоригжуулагша ба хүтэлэгшэ агууехэ Сталинай хүндэлэлдэ амаршалгын дуунууд зал соо дуулданад. Нэгэ хэдэн минута соо халуун, үнэн зүрхэнэй оваци үргэлжэлнэ.

Депутат А. А. КУЗНЕЦОВОЙ дурадхалаар СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Нэгэдэхи Сессиие нээхые эгээл наһажаал депутадуудай нэгэн болохо академик А. А. БАЙКОВТА даалгагдаба. Бултадаа хүл дээрээ бодожо гайхамшагта ородой эрдэмтэ, наһажаал депутадые халуунаар амаршална.

Депутат БАЙКОВ Сесси нээхэдээ эхилэлгын үгэ хэлэнэ.

Манай агууехэ Эхэ орондо большевистскэ партида, советскэ арадай гениальна вождь нүхэр Сталинда зорюулагдаһан нүхэр Байковай дүүргэлтын үгэнүүдые сессидэ хабаадагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Сесси болбол Союзай Соведэй Түрүүлэгшые һунгалтада оробо

Москвагай, Ленинградай, Киевэй ба Минскын депутадуудай бүлэгһөө үгэ хэлэһэн депутат П. К. Пономаренко гэгшын дурадхалаар Союзай Соведэй түрүүлэгшээр депутат А. А. ЖДАНОВ нэгэн дуугаар һунгагдаба.

Депутат Ждановай түрүүлэгшын столой дэргэдэ һууряа эзэлхэдэнь депутадууд манай гүрэнэй гайхамшагта ажал-ябуулагша, нүхэр Сталинай һурагша ба ойрын соратнигые үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар амаршална.

СССР-эй Конституцитай таараддуулан, Союзай Совет хадаа Союзай Соведэй түрүүлэгшын хоёр орлогшонорые һунгаха ёһотой гэжэ депутадуудта хандажа нүхэр Жданов хэлэнэ.

Московско, Киевскэ ба Одесскэ областьнуудай депутадуудай бүлэгһөө депутат З. Т. СЕРДЮК СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй түрүүлэгшын орлогшоор Одесскэ хүдөөгэй һунгуулиин округһоо депутат Т. Д. ЛЫСЕНКО гэгшые һунгахын дурадхал оруулна. Казахска, Узбекскэ ба Белорусска ССР-нүүдэй депутадуудай бүлэгэй даалгабаряар Союзай Соведэй түрүүлэгшын орлогшоор Алма-Атинска городской һунгуулиин округһоо депутат, Казахска ССР-эй Совнаркомой түрүүлэгшэ Нуртас Ундасыновые һунгахын дурадхал оруулна. Сесси болбол Союзай Соведэй түрүүлэгшын орлогшонороор нүхэд ЛЫСЕНКО ба УНДАСЫНОВЫЕ нэгэн дуугаар һунгаба.

Депутадууд Лысенко ба Ундасынов гэгшэд түрүүлэгшын столой дэргэдэ һууринуудаа эзэлнэ.

Саашаа Сесси болбол Союзай Соведэй заседаниинуудай ба Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседаниинуудай регламентые зүбшэжэ үзэлгэдэ ороно. Депутат С. Д. Игнатьевай дурадхаһан регламент батадан абтаба.

Депутат Г. М. ПОПОВТО үгэ үгтэбэ. Старейшинын Соведэй даалгабаряар тэрэ болбол Сессиин хэлсэн үзэлгэдэ доро дурсагдаһан асуудалнуудые зүбшэн хэлсэгдэхэ зүйлнүүдтэ оруулхые дурадхана:

1. Союзай Соведэй Мандатна комиссие һунгалга
2. Союзай Соведэй саг үргэлжын комиссинуудые һунгалга
3. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталалга
4. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумые һунгалга
5. СССР-эй Правительствые—Советскэ Социалистическэ Республикануудай Арадай Комиссарнарай Соведые байгуулга.
6. СССР-эй Верховно суудые һунгалга
7. СССР-эй Прокурорые томилолго
8. 1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоолгын ба хүгжөөлгын табанжэлэй түсэб.

Сесси болбол нэгэн дуугаар эдэ зүбшэн хэлсэгдэхэ зүйлнүүдые хүлеэн абажа, зүбшэн хэлсэгдэхэ зүйлнүүдэй 4, 5, 6 ба 7-дохи асуудалнуудые Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседаниинууд дээрэ зүбшэн хэлсэхэ гэжэ тогтообо. СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоолгын ба хүгжөөлтын табанжэлэй түсэб тухай элидхэл хамтын заседани дээрэ шагнагдаха элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ ба табанжэлэй түсэб тухай хуули палатануудай түс түс заседаниинууд дээрэ абтаха гэжэ шиидхэгдэбэ.

Удаань Сесси зүбшэн хэлсэгдэхэ зүйлнүүдэй нэгэдэхи асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ—Мандатна комиссие һунгалгада оробо.

Депутат Г. А. БОРКОВОЙ дурадхалаар Союзай Соведэй депутадуудай эрхэнүүдые шалгахын түлөө Мандатна комисси 15 хүнэй составтайгаар һунгагдаба.

Иигээд Союзай Соведэй нэгэдэхи заседани дүүрэбэ. Мартын 14-эй үдэшын 6 час хүртэр забһарлалга соносхогдобо.

(ТАСС).

Национальностьнуудай Советтэ

Үдэшын 8 часта Кремлевско ордоной Ехэ зал соо Национальностьнуудай Соведэй нэгэдэхи заседани нээгдэбэ.

Зал соо Советскэ Союзда ажаһуужа байдаг бүхы арадуудай эльгээһэн депутадууд байна. Эндэ мүн баһа олон тоото айлшад, дипломатическа корпусай чинүүд, советскэ ба харин гүрэнэй хэблэл газетын корреспондентнүүд байна.

Часай стрелкэ 8 тоодо дүтэлжэ байба... Президиумэй ложодо нүхэр Сталин, нүхэд Молотов, Калинин, Ворошилов, Каганович, Андреев, Жданов, Микоян, Берия, Маленков, Шверник, Вознесенский гэгшэд ерэбэд. Зал соо нэрьемэ оваци болобо.

Депутадууд ба айлшад нэгэ хэдэн минута соо, хүл дээрээ бодожо, бүхы арадуудай түрүүшын депутат, Советскэ Союзай арадуудай вождь ба инаг нүхэр Агууехэ Сталиниие ба тэрэнэй дүтын соратнигуудые амаршалнад. Залай элдэб зүгһөө СССР-эй бүхы арадуудай хэлэн дээрэ агууехэ Сталинай хүндэлэлдэ амаршалганууд дуулдажа, «Ура» хашхаралдаан болоно.

Депутат АБДУРАХМАНОВАЙ дурадхалаар Национальностьнуудай Соведэй Нэгэдэхи Сессиие нээлгэ наһажаал депутадуудай нэгэн болохо профессор А. М. Кирхенштейндэ даалгагдаба. Зал советскэ эрдэмтэниие халуунаар амаршална.

Депутат КИРХЕНШТЕЙН Сесси нээхэдээ эхилэлгын үгэ хэлэбэ.

Дурадхал оруулхын түлөө депутат В. Т. ЛАЦИСТА үгэ үгтэбэ.

Российскэ Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын, Латвийскэ ССР-эй ба Литовско ССР-эй депутадуудай бүлэгһөө В. В. КУЗНЕЦОВЫЕ Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшээр һунгахые тэрэ дурадхана.

Депутат Кузнецов болбол нэгэн дуугаар Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшээр һунгагдажа, Сессидэ хабаадагшадаар халуунаар амаршалуулжа, түрүүлэгшын столой дэргэдэ һууряа эзэлнэ.

Конституциин 43-дахи статьягай ёһоор, Национальностьнуудай Совет болбол түрүүлэгшын хоёр орлогшонорые һунгаха ёһотой гэжэ нүхэр Кузнецов депутадуудта хандажа хэлэнэ.

Азарбайджанска, Грузинскэ, Узбекскэ ССР-нүүдэй депутадуудай бүлэгһөө депутат КАФАР-ЗАДЕ Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшын орлогшоор нүхэр АСЛАНОВА ЧИМНАЗ АБДУЛ АЛИ КЫЗЫ гэгшые һунгахые дурадхана. Белорусска республикын, Украинын ба Казахстанай депутадуудай бүлэгэй даалгабаряар депутат И. М. КАРДОВИЧ Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшын орлогшоор Белорусска ССР-эй Совнаркомой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо П. А. ЛЕВИЦКИЙ гэгшые һунгахын дурадхал оруулба.

Сесси болбол нэгэн дуугаар нүхэд Асланова ба Левицкий гэгшэдые Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшын орлогшонороор һунгаба. Депутадууд Асланова ба Левицкий гэгшэд түрүүлэгшын столой дэргэдэ һууринуудаа эзэлбэ.

Түрүүлэгшэ депутат Кузнецов болбол Национальностьнуудай Соведэй заседаниинуудай, Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседаниинуудай регламентые баталхые дурадхана. Сесси болбол депутат Н. С. ГРУШЕВКИЙН дурадхаһан регламентые нэгэн дуугаар баталан абаба.

Депутат А. М. Косыгинда үгэ үгтэбэ. Тэрэ болбол Старейшинын Соведэй даалгабаряар Национальностьнуудай Соведэй нэгэдэхи Сессиин зүбшэн хэлсэхэ зүйлнүүдтэ доро дурсагдаһан асуудалнуудые оруулхын мэдүүлгэ оруулна:

1. Национальностьнуудай Соведэй Мандатна комиссие һунгалга;
2. Национальностьнуудай Соведэй саг үргэлжын комиссинуудые һунгалга;
3. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталалга;
4. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумые һунгалга;
5. СССР-эй Правительство—Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Арадай Комиссарнарай Соведые байгуулга;
6. СССР-эй Верховно Суудые һунгалга;
7. СССР-эй Прокурорые томилолго;
8. 1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахын һэргээн бодхоолгын ба хүгжэлтын табанжэлэй түсэб.

Зүбшэн хэлсэгдэхэ зүйлнүүдэй 4, 5, 6 ба 7-дохи асуудалнуудые Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани дээрэ хэлсэжэ үзэхэ гэжэ Сесси шиидхэбэ. 1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахын һэргээн бодхоолгын ба хүгжэлтын табанжэлэй түсэб тухай элидхэл болбол мүн баһал палатануудай хамтын заседани дээрэ шагнаха, палатанууд түс түстаа элидхэлые зүбшэн хэлсэхэ ба хуули абаха гэһэн һажаалнуудай советэй дурадхал нэгэн дуугаар хүлеэн абтаба.

Саашадаа Сесси болбол зүбшэн хэлсэгдэхэ зүйлнүүдэй нэгэдэхи асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ—Мандатна комиссие һунгалгада оробо.

Депутат А. Н. МГЕЛАДЗЕ гэгшын дурадхалаар Мандатна комисси 15 хүнэй составтайгаар һунгагдаба.

Иигээд Национальностьнуудай Соведэй нэгэдэхи заседани дүүрэбэ. Мартын 14-эй үглөөнэй 11 час хүртэр забһарлалга соносхогдобо.

(ТАСС).

Партийна ажабайдал

Партиин обкомой пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлнэ

КАБАНСК. (Телефоноор абтаба). Партиин айкомой пленум болоо. «ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой обкомой XVII пленумэй дүн тухай» асуудалаар ВКП(б)-гэй айкомой секретарь нүхэр Болдыревэй. «Ажалшадай культурно-ажаһуудалые һайжаруулха эрхэтэ зорилгонууд»—гэһэн асуудалаар аймагай Совет гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Помоловой элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэбэ.

Нүхэр Болдырев болбол өөрынгөө элидхэл соо 1946 оной хабарай тарилгада эрхим бэлэдхэл хангажа байһан колхозууд тушаа хэлэжэ тэрэнэй дүй дүршэлые харуулба. Түрүү колхозуудай члевүүд болбол үндэр ургаса абахын түлөө полинууд дээрэ агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые хэнэ, машина зэмсэгүүдые заһабарилгые, тарилгын үрһэ сэсэрлэлгые һайнаар бэлэдхэжэ байна. Мүн мори унаагаа амаруулжа байна. «XVII партсъезд» гэжэ колхоз срэхэ хабарай тарилгада эрхим бэлэдхэлтэй, түс колхозой бригадын члевүүд хүдөө ажалай машина зэмсэг ба хомут тоногуудай заһабарилгые болон агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые дүүргэбэ. Мүн олонхи колхозууд хабарай тарилгада дүүрэн бэлэдхэл хангабашье һаа, зарим колхозуудаар, тэрэ тоодо «Победа» ба Кировэй нэрэмжэтэ колхозууд хабарай тарилгын бэлэдхэлдэ хайша хэрэгээр хандажа, мүнөө хүртэр машина зэмсэг болон хомут тоногуудаа заһабарилаагүй, мори унаагаа амаруулаагүй байһаар. Түбхын түрүүнэдэ эдэ колхозууд адуу малай үбэлжэлгые тон хангалтагүйгөөр үнгэргэнэ гэжэ элидхэлшэ хатуу шангаар шүүмжэлээ.

Эдэ колхозуудта үбэлэй һарануудта гараһаар эхилжэ үбһэ хоол дутажа ... үхэр малай тураха ба хорохо ... үзэгдэнэ. Малай үбэлжэлгын иимэ ... галтагүйгөөр үнгэргэгдэжэ байһан ... шалтагаанинь юуб гэхэдэ, олонхи ... хозуудай, тэрэ тоодо дээрэ нэрлэгдэһэн колхозуудай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые ... газар ябуулһан, үбһэ тэжээл хурааха ... сэбөө дүүргэдэггүй, бэлшээриие ... хэрэглэдэггүй, үбһэ тэжээлээ зүбөөр ... гашалдаггүй дээрэһээ болоно гэхэдэ ... тэй.

Тэрэшэлэн эдэ колхозуудай парти... эхин организацинууд, ВКП(б)-гэй ай... аймагай Соведэй түйсэдхэхэ ком... болон аймагай газарай таһаг иимэ ... римтануудые мэдэжэ байбашье, эне... тэхэжэ байхань саашадаа болошогүй ... жэ элидхэлшэ ба үгэ хэлэгшэд ... жэлбэ.

Зарим колхозуудаар мүнөө болтор ... болон улаан булан гэхэ мэтын куль... но-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд бии ... гогдоодүй, хэрбээ бии болоо һаа, ... нээдэггүй байһан баримтануудые ... дээрэ элирүүлбэ. Олонхи колхозу... бани болон электростанцинуудые ... хаар хараалагдаһан мүнгэ зөөрлөө ... лан хэрэглээгүй байһаар. Гэбшье, ... магай түрүү колхозууд культурно-... рэлэй хүдэлмэриие амжалтатай... ябуулжа байха юм.

Ажалшадай культурно-ажаһуу... һайжаруулха талаар хэгдэхэ хүдэлм... дутуу дунданууды түргэн усадхаха... хай шиидхэбэри пленум дээрэ абтаба.

Агитаторнуудай эрмэлзэтэй ажал хүдэлмэри

Прибайкальска аймагай колхозууд, МТС-үүд, ажаүйлэдбэриин предприятинууд, эмхизургаануудаар олон тооной ажалшадай угаа ехэ үндэр дэбжэлтэтэйгээр митингнүүд ба суглаанууд болоһоор. Эндэ хабаадалсагшад хадаа арадуудай агууехэ вождь, Советскэ Союзай Генералиссимус нүхэр Иосиф Виссарионович Сталинай хэлэһэн түүхэтэ үгэтэй гүнзэгыгөөр танилсана. Манай аймагай 2775 гаран эрэгтэй эмэгтэй хүдэлмэришэд, колхозно тарящад болон советскэ интеллигентнүүд болбол Москва городой Сталинска һунгуулиин округой һунгагшадай һунгуулийн үрда тээхи суглаан дээрэ нүхэр И. В. Сталинай түүхэтэ үгые шудалжа байнад. Сталинска Дүрбэдэхи табанжэл соо советскэ хүнүүдэй туйлаха илалтын дайшалхы программые имагта стахановска методээр хүдэлмэрилжэ, нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхэ нэгэн хүсэлэнтэй байһанаа колхозно тарящад харуулна.

Чкаловай, Чапаевай, Молотовой, Ворошиловай ба бусад колхозуудай эрэгтэй эмэгтэй члевүүд энэ түүхэтэ үгые гүнзэгыгөөр шудалжа, саашадаа хэхэ бүтээхэ хүдэлмэритээ танилсана.

Колхозно партийна эхин организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд болбол коммунистнуудай, комсомолецуудай болон партийнабэшэ эдибхитэнэй эдибхитэй хабаадалгатайгаар 50 гаран суглаануудые ... гаргажа, энэ суглаанууд дээрэ ... И. В. Сталинай үгэ ба партийна ... организациин зорилгонууд» гэһэн ... дадаар хөөрэлдөөнүүдые хэжэ, ... Сталинай түүхэтэ үгын удхаг... үргэнөөр ойлгуулха зуураа, энэ прог... ма соо заагдаһан зорилгонуудые нэр... гээр бэелүүлхэ талаар практическа ... далнууд тушаа үргэнөөр хэлсэдэг ... юм. Тэрэнэйнгээ һүүлээр агитатор... семинар үнгэргэжэ, тодорхой заабар... дые эдэнэртэ үгэбэ. Ажалшан арадай... энэ түүхэтэ үгые гүнзэгыгөөр ... хын түлөө агитаторнуудые ... байгаа.

Мүнөө эдэ агитаторнууд колхоз... ряашадай ба малшадай дунда ... И. В. Сталинай үгөөр хэдэн ... нуудые үнгэргэһэн байгаа. Мүн ... тарящад болбол энэ үгые ... хэнһөө һайшааха зуураа, энда таби... зорилгонуудые бодото ажал ... дээрээ заатагүй бэелүүлхэбди гэжэ ... рпотическа хүдэлөөнүүдые үргэн ... тайгаар хаа-хаанагүй дэлгэрүүлж... шэнэ социалистическэ ... абаад, улам саашад эрмэлзэтэйгээр ... мэрилжэ байнад.

И. КИРЕН...

Дүүрэн ашаглагдаагүй арга-боломжонууд

Үргэн хэрэглэлэй эд бараае харуулhан выставкэ тухай

...рдай ажабайдалай сайн...жэ тэнүүдэй ба амгалан эн... ба дэлгэн байха тухай нүхэр ...ай, пар и ба правительствын ...ай оролдолгые бодото дээ ...үлхын түлөө Эхэ ороной бү... ...гуудые ба арга—боломжые ...эбатай мүнөө үедэ тон үргэ... ...гэрүү эгдэгэ.

...Бурят Монголой республикын ...ажаүйлэдбэриин Арадай Комис... ...болол республикынгаа нот гай ...ажаүйлэдбэриин-заводуудай, ф...б... ...промартельнүүдэй, пром... ...дай, эдеэ хоолой ажаүйлэд... ...аймагуудай дэргэдэхи пот... ...уудай, сельпонуудай ба колхо... ...тээн гаргаhан ажалшан ара... үргэн хэрэглэлэй эд бараае ...ан выставка мартын 12-ой үдэр ...Үдэ городой Универсальна мага... ...соо нээбэ.

...энэ выставкэдэ республика до... ...байгаа союзна томо томо заво... ...гүрэнэй заводой, мяханай ком и ...паровоз-бүтээлгын заводой ба ...заводой үргэн хэрэглэлэй эд ...бүтээдэг цехүүдэй гаргаhан ...нүүд тон ехээр ба олоор ха...

...ньхэе мэдээжэ, дайн сэрэгэй эхил... ...хойшо манай республикын ...ажахын hалбаринууд болбол фронт ...дэхэ продукцинуудые хэрэг... ...соонь гар ажа, ажа шан ...үргэн хэрэглэлэй эд бараа гар... ...ехээр багадхаха аа гад ...дуд, фабрикануудай бүхы ста... ...нүүдые ньe фронтдо хэ... ...продукцинуудые гар алгада та... ...гдоhон байна. Тиин сэрэг ...дүүрэлэд байхада, немецкэ зэрли... ...абан, гэмтээhэн городуу... ...ба хүдөө тосхо... ...өөрын саг соо hэргээн ...ажалшан арадай яламаргү... ...шадалтай байдалые хангаха ...харюусалгатай зорилго манай ор... ...ажа шан арадай урда табиг... ...ан үе.

...ск дүрбэдэхи табанжэлэй тү... ...манай ороной хүсэ шадалые ...шан арадай ажабайдалые дал... ...тэхи хэмжээдэ хүргэхэ ба ...үлүү гаргаха, үргэн хэрэг... ...бараае элбэгжүүлхые хараал... ...Тиимэ туладань нүхэр Ста... ...парти ба правительствын сэсэ... ...шиидхэбэри доро манай ороной ...заводууд, фабрикanууд, комбина... ...ажаүйлэдэ эли предприяти ...дүүрэхэтэй хамта оронойн... ...ба ажалшан арадта шу... ...хэрэглэгдэхэ ама алан байдалаа... ...гуудые, стаканнуудые үр... ...хэрэглэлэй эд бараае ба эдеэ хоолой ...нутаг нютагайнгаа ресурс ...ые хэрэглэн үргэнөөр ...hэн ба үргэн хэрэглэлэй ...гаргаха тусхай цехүүдые, ...нуудые, олзо оролгын ар... ...элбэр эхидхэhэнииe эдэ ...дээрэhээ харагдана.

...выставкэдэ гүрэнэй завод (дирек... ...Прокопьев) дээрэ тон түрүү... лэн үргэн хэрэглэлэй эд бараае гаргадаг цехүүдые эмхидхэжэ, хэдэн зуу мянган халбага, алюминиевэ табаг, ведро, миискэ ба бусад амhартануудые бүтээн гаргаhан. Мүн заводой хүдэлмэрилэгшэдэй гутал хубсаhа сэлбэг мастерскойнуудые нээhэн байха юм. Энэ заводой жэшээгээр республика дотор байгаа томо томо комбинадууд ба заводууд үргэн хэрэглэлэй эд бараа бүтээдэг цехүүдые эмхидхэжэ, республикын ажалшан арадта шухала хэрэгтэй продукцинуудые ехээр гаргаhан байха юм.

Выставкэдэ орожо харахада, нэн түрүүлэн Буркоопинсоюзай (түрүүлэгшэнь С. Зонин) предприятинуудай ба тэрээндэ хабаатай олзобориин артельнүүдэй, мастерскойнуудай бүтээн гаргаhан продукцинууд элбэгээр харуулагданхай. Мухар Шэбэрэй аймагай центр дээрэхи «Прогресс» гэжэ олзобориин артелиин, Кяхтын аймагай «Красное Знамя» гэжэ артелиин үйлэдбэри эн гаргаhан шабар амhартанууд, мориной зэмсэг—хомут хазаар, седелько ба мүн бусад мастерскойнуудай өөhон хубсаhанууд, дараhан катанканууд, элдэhэн арhанууд элбэгээр табигдаhан байна.

Буркоопсоюзай (президиумэйнь түрүүлэгшэ Балган Доржиин) харуулhан үргэн хэрэглэлэй эд бараа соо районхоорондын баhын дэргэдэхи промкомбинатай мастерскойнуудай, Тарбагатайн, Хоринской, Мухар-Шэбэрэй аймагуудай потребсоюзуудай ба сельпонуудай дэргэдэхи мастерскойнуудай, олзобориин артельчүүдэй гаргаhан продукцинууд харуулагданхай. Мухаршэбэрэй аймагай Октябрьска сельпогой эмхидхэhэн мастерской болбол өөhэдынгөө хүсөөр арhа элдэжэ, эрхим hайн шанартай гутал...уудые өөhон байха юм. Мүн энэ выставкэ дээрэ эрхим hуршан Терентий Семенович Чуркинай өөhон хазаарнууд ба бусад эрхим мастернуудай өөhон мориной зэмсэг, — хомут, седелько харуулагдаа. Тэрээнhээ гадна промкомбинадта хабаатай эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг цехүүдэй хүдэлмэри — элмэгэй варенье, пирог, архи гэхэ мэтэ продукцинууд тусхай витринэ дээрэ табигдаатай.

Бурмонторгын харуулhан продукцинууд ба бэлэн эдлэлнүүд соо, оёдолой мастерскойн эрхим стахановка Анна Петровна Мурхоевагай оёhон костюм, эрхим мастер Екатерина Петровна Крешитова гэгшын оёhон пальто, Бурмонторгын бэлэдхэлэй конторын эрхим мастер нүхэр Григорий Иванович Мальковский гэгшын үйлэдбэрилэн гаргаhан архи, варенье ба бусад эдеэ хоолой зүйлнүүд элбэгээр харуулагдаhан байна.

Саашань харахада, металлширпотребэй (директорынь Гаряашкин в) цехүүд соо үйлэдбэрилэгдэhэн эдеэ хоолой эдлэб амhартанууд — гоншогууд, сковородконууд ба бусад үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүд элбэгээр табигдаhан байна. Мүн тэрэшэлэн эдеэ хоолой Арадай Комиссариатта хабаатай предприятинууд энэ выставкэ дээрэ өөhэдынгөө гаргаhан продукцинуудые үргэнөөр харуулаа. Гүрэнэй пивозавод выставкэ болохоор өөлэдынгөө гаргаhан продукцине харуулхаhаа гадна, тус завод дээрэ хэдэн олон жэлдэ хүдэлмэрилжэ шалгараhан эрхим стахановецуудай ажал хүдэлмэрине харуулhан тусхай доско эмхидхээ. Энэ доско дээрэ пиво ба архи гаргалгын талаар тусхай дүрсэлтэй болоhон мастер Рязанов, заводой эрхим стахановецууд Степанова ба Павлова гэгшэдэй хүдэлмэри бии. Мүн тэрэшэлэн Улаан-Үдэ городой кондитерскэ фабрикын эрхим мастер И. Погосткин гэгшын хүтэлбэри доро гаргаhан конфетэ, сахар ба пряникуудые элбэгээр харуулhан байна.

Улан-Үдын мяханай комбинадай выставкэ дээрэ эдеэ хоолой элдэб продукцинуудые харуулхаhаа гадна, үргэн хэрэглэлэй эд бараа бүтээдэг цехүүдэй хүдэлмэрине харуулаа. Мяханай комбинадай цехүүд болбол 1946 оной турша соо 230 мянган килограмм колбаса, 100 мянган килограмм томатна соус үйлэдбэрилэн гаргахаhаа гадна, 500 пар бээлэй, 500 пар тапочка, 40 мянган ведро, 100 мянган килограмм мыло, 1 миллион 500 мянган яhан шагта, хэдэн зуу мянган hам ба бусад үргэн хэрэглэлэй эд хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргаха тусэбтэй байhанаа ба бүтээн гараhан үргэн хэрэглэлэй эд бараагаа харуулба.

Шэлэй заводой дэргэдэ эмхидхэгдэhэн цехүүдэй үйлэдбэрилдэг продукцинууд соо гоёжо хэгдэhэн шэл графинууд, стаканууд табигдаhан байна. Шэлэй завод болбол энэ жэлэй турша соо республикын ажалшан арадта хэрэглэгдэхэ тон шухала шэл амhартануудые үйлэдбэрилхэ, архиин, пивын шэлнүүдые олоор гаргаха ба мүнөө ньe гаргажа байhанаа харуулhан байна.

Горпромсоюзда хабаатай үйлэдбэриин артельнүүдэй харуулhан эд хэрэгсэлнүүд соо „Красный рудник" гэжэ промартелиин эрхим мастер нүхэр Чагулогэгшын хүтэлбэрилдэ цехын эрхим стахановецууд Зиндинова, Баженова, „Победа" гэжэ артелиин эрхим стахановка нүхэр Новицкая гэгшэдэй урлан бүтээлэн гоё hайхан эдлэлнүүдые ба хубсаhанууд харуулагдаа.

Энэ выставкэ болбол манай республикын эрхим заводуудай, фабрикануудай, потребсоюзуудай, комбинадуудай, олзобориин артельнүүдэй, хүдөө нютагуудай сельпонуудай бүхы үйлэдбэриин предприятинуудай бүтээн гаргаhан үргэн хэрэглэлэй эд хэрэгсэлнүүдые олонидо ажалшан арадта харуулхаhаа гадна, 1946 он соо гаргагдаха эд хэрэгсэлэй түс бые тодорхойлно.

Мүнөө үедэ республикын бүхы заводууд ба фабрикануд мастерскойнууд олзобориин артельнүүд ба бусад предприятинууд болбол ажалшан арадай шухала хэрэгтэй үргэн хэрэглэлэй эд бараае тон элбэгээр үйлэдбэрилжэ эхилээ.

Ж. ЖАМБУЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Мысовой түмэр замай № 56 hургуулиин эрхим багша Голочкина. **И. Красавцевай фото.**

Колхозно базаар дээрэ

Республикын колхозууд ба колхозникууд Улан-Үдын колхозно дэлгүүри наймаанда элбэг дэлбэгээр хүдөө-ажахын продуктнуудые гаргажа, городой ажалшан арадые дээдэ шанартай мяха, тоhо, hү, мёд, загаhа ба бусад продуктнуудаар хангана.

Энэ жэлэй январь ба февраль hаранудта республикын колхозууд ба колхозникууд түс дэлгүүри-наймаанда 171,1 тонно мяха, 8,6 тонно тоhо ба өөхэ, 57,5 тонно hү, 125,3 тонно хартаабха, 19 тонно загаhа ба бусад продуктнуудые асаржа наймаалhан байна.

Колхозно дэлгүүри-наймаанай комитедэй гаргаhан дүнгэй ёhоор энэ үнгэрhэн хоёр hарын хүдөө-ажахын продукт наймаалгаанай түсэб 393 процент дүүргэгдэhэн байна.

„Түрэ" гэжэ зураг

РСФСР-эй искусствонуудай габьята ажал-ябуулагша нүхэр Цыренжап Сампилович Сампилов энэ жэлдэ олон тооной гоё hайхан зурагуудые зураха байна.

Мүнөө нүхэр Сампилов „Түрэ" гэжэ зурагые 2 метр утатай бүд дээрэ зуража захаhаа, гадна «Вождиин зурагай хажуудa», «Хаарталан», «Малай уhалалга дээрэ» гэжэ томо зурагуудые зураха юм.

Мүн гоё hайхан зайдын, гол-горходой, сэсэгнаишаланай 10 гаран зурагуудые ба солоо хүнүүдэй 4 зураг хэхэ байна.

Алташан Агафоновой бригада түрүүлнэ

Баунтын аймагай Карафтид гэжэ приискын Ивановка олзоборилгын участогай хүдэлмэришэд февраль hара соо эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ, hарынгаа даалгабари холо үлүүлэн дүүргэhэн байна.

Мүнөө үргэн далайсатайгаар дэлгэрэн бригада хоорондын мүрысөөндэ нүхэр Агафоновой бригада оролсожо, эмхитэйгээр хүдэлмэрилhэн дээрэhээ, үдэр бүхэндэ даалгабарина 160 процент дүүргэжэ түрүү hуури эзэлнэ.

ЭХЭНЭРНҮҮД—ОСОАВИАХИМАЙ ЭДИБХИТЭД

Манай социалистическэ гүрэнэй энхэ амгалан байдалтай хүгжэлтын үедэ эхэнэрнүүд болбол осоавиахимай хүдэлмэридэ ехэхэн ашаг туhа үзүүлдэг байгаа. Эхэнэрнүүд болбол авиазаводуудта, планерно-модель үйлэдбэриидэ дээрэ хүдэлмэрилдэг, авиацион барилганууд дээрэ ажалладаг, агаарhаа ба химическэ добтолгоhоо бэеэ хамгаалха хэрэгтэ арад зониие hургадаг байhан юм.

Эсэгэ оронойгоо бэеэ даангай байхын түлөө эхэнэрнүүд-осоавиахимовецууд эрэшүүлээр хамта хатуу шанга байлдаанда хабаадалсаhан байна.

Жэшээлбэл, Мелитопольско аэроклубта hуража гараhан нүхэр Мария Ивановна Долина үелhэн нүхэд басагад авгаа Эсэгэ ороной хамгаалгын Агууехэ дайнда ябалсаа. Тэрэнэй дайшалхы замынь Сталинградhаа Зүүн Пруссии хүртэр болоно. Энэ Агууехэ дайнhаа урда тэрэ Мария Ивановна болбол 45 пилотуудые hургажа гаргаhан ба мянга гаран час саг соо нэгэлье эндүү гүйгөөр агаараар ниидэhэн байха юм. Дайнай эхилхэтэй хамта энэ нүхэр дайлалдажа байгаа армиин истребительнэ полкодо абтаhан байгаа. Тэрэ үедэ нүхэр Долина „ПО-2" гэжэ самолет дээрээ хэлхээ хобогшоор ороод, 1942 ондо Сталинградые хамгаалhан байлдаанда пикировщик болоhон байгаа.

Немецкэ булимтарагшадта эсэргүүсэhэн дайнай фронт дээрэ командованиин дайшалхы даалгабаринуудые жэшээтэ hайнаар дүүргэжэ, шэн габьяа харуулhанайнь тула нүхэр Долинада Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоhон байна.

Мүнөө нүхэр Мария Ивановнагай үбсүүе «Алтан одон» медаль, Ленинэй «Улаан Тугай» орденууд ба «Шэн габьялагай түлөө», „Сталинградые хамгаалhанай" түлөө гэhэн медальнууд шэмэглэнэ.

Түрүүндээ осоавиахимай юрын член байhан, мүнөө гвардиин капитан, мелитопольско аэроклубта хүмүүжүүлэгдэhэн нүхэр Мария Долина СССР-эй осоавиахимай обществын олон миллион членүүдэй дунда алдар солоороо суурхана.

Иимэ патриодууд эхэнэрүүд манда хэдэн зуу мянгаад бии.

Республикын осоавиахимай эхин организацинуудаар хамтадаа 13.112 шахуу эхэнэрнүүд тоологдоно. Энэ хадаа осоавиахимай организацинуудай гол хүсэниинь болоно үгэнэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ осоавиахимай организацинуудай бүхы оборонно хүдэлмэрине ехэнхидээ эхэнэрнүүд ябуулажа байгаа гэхэдэ болоно.

1941 оной июлиин 2-ой үдэр гаргагдаhан СССР-эй СнК-гэй түүхэтэ тогтоолой ёhоор агаарhаа ба химическэ добтолгоhоо бэеэ хамгаалгада арад зониие hургаха сэhэн харюусалгата даалгабари осоавиахимда үгтэhэн байгаа. Энэ тогтоолые дүүргэжэ манай республикын осоавиахимай эхин организацинууд хамтадаа тус хэрэгтэ 300 000 шахуу ажалшадые hургажа гаргаhан байгаа. Иимэ шухала хүдэлмэридэ бэhээл эхэнэрнүүд халуунаар хабаадалсаhан байха юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ эдибхитэй патриотка нүхэр Любовь Федосьевна Янко (ПВЗ) агаарhаа ба химическэ добтолгоhоо бэеэ хамгаалха хэрэгтэ 330 хүниие hургажа гараhан байна, мүн нүхэр Юлия Михайловна Субботина 28 часай программаар 500 хүниие hургаад, үлөө 600 шахуу хүниие түс хэрэгтэ hургажа байна.

Улан-Үдын Нефтебазын дэргэдэхи осоавиахимай эхин организациин түрүүлэгшэ нүхэр Валентина Илинкень в а Кою ва болбол коллектив вайнгаа 58 хүлүүдые ПВХО до hургахаhаа гадна, өөhэдынгөө дундаhаа „Бурят-Монгольский осоавиахимовец" гэжэ танкова колонно байгуулха хэрэгтэ 15.000 түхэриг суглуулhан байна. Тэрэшэлэн нүхэр Мария Мамтанова (Зэкамен), Надежда Гюржанова (Бичура) Екатерина Борсоева (Хэжэнгэ) гэгшэд 200-250 хүнүүдые hургаhан байна.

БМАССР-эй осоавиахимай центральна соведтэ нүхэр Меланья Тимофеевна Макарова 14-дэхи жэлээ хүдэлмэрилжэ байна. Энэ нүхэр агаарhаа ба химическэ добтолгоhоо бэеэ аршалха хэрэгтэ олон зуун эрхим бэлэдхэлтэй инструкторнуудые hургаа. Мүн нүхэр Меланья Тимофеевна даалгабарига хүдэлмэреэ эрхимээр ябуулхаhаа гадна, олониитын хүдэлмэридэ халуунаар хабаададаг байна. Нүхэр Макарова хүдэлмэридөө ходоодоо анхаралтайгаар хандадаг дээрэhээ олон дахин шагналда хүргэhэн байха юм.

Февралиин 9-дэ Москва городой Сталинскэ hунгуулиин округой hунгагшадай hунгуулиин урда тээхи суглаан дээрэ хэлэhэн үгэ соогоо нүхэр Сталин оронойгоо оборонно хүсые бэхэжүүлхын шухала байhаниинь тэмдэглэhэн байна.

Мүн Улаан Армиин 28-дахи жэлэй ойдо дашарамдуулан гаргаhан приказ соогоо Генералиссимус Сталин болбол сэрэгэй эрдэм мэдэрэлые ходоодоо дээшэлүүлхын шухала байhаниие тэмдэглээ hэн. Энэ захиралтанууднь осоавиахимай организацинуудта шууд хабаадана.

Тиимэ дээрэhээ бидэнэр эхэнэрнүүдые энэ хэрэгтэ улам эдибхитэйгээр хабаадуулха ёhотойбди.

Д. КОЛМАКОВ, БМАССР-эй Осоавиахимай Центральна Соведэй түрүүлэгшэ.

„Хоёрдохи Баку" дүрбэдэхи табанжэлдэ

★

С. ФЕДОРОВ, СССР-эй Академи Наукын член корреспондент

◆ ★ ◆

Аюулгүй байдалай хэрэг, бүхы манай арадай ажахын угаа ехэ хүгжэлтэ, планаа автомобильна ба тракторна ажаүйлэдбэриин түргэн дэбжэлтэ хадаа ороной энергетическэ ресурсые ехэжүүлхэ ба эгээл олзотой газарта шэнэ нефтяной база бии болгохо эрилтэ хэнэ гээшэ.

Нефтяной ажаүйлэдбэриин ехэхэн удхашанартай байhан дээрэhээ манай парти, правительство ба нүхэр Сталин болбол дайнай эхилхэhээ нилээд урда ороной зүүн районуудта хоёрдохи ехэхэн нефтяной база бии болгохо хэрэгтэ ехэ анхаралаа табиhан байха юм.

«Хоердохи Баку» гэжэ нэрлэгдэhэн шэнэ ехэ баян нефтяной район болбол тон ехэ территори эзэлнэ. Тэрэнь 2—3 европейскэ гүрэнүүдтэй али территори эзэлнэ гү, али 1 миллион кв. километр эзэлнэ. Эндэ манай ороной бүхы нефтиин запасай 2—3 хубинь бии байна.

Волга Урал хоёрой хоорондохи ехэ талада мүнөө үедэ тон олон үйлэдбэринүүд бии байна. Богонихон болзор соо Ишимбаево, Северокамск, Краснокамск гэжэ шэнэ городууд ба хүдэлмэришэдэй тосхонууд байгуулагдаhан байна. Түргэн темпээр хүсэтэ ехэ электростанцинууд, нефтепроводууд баригдажа, нефть болбосоруулха ба заhабарилгын заводууд, нефтехранилищанууд баригдажа компрессорнэ ажахы бии болгогдожо байна. Гэр байрын барилга эдибхитэйгээр дэлгэржэ байна.

Октябрьска революциhаа урда тэр Урало Поволжьедо нефть бии гэжэ гансал нютагай зон ба эрдэмтэн геологууд мэдэжэ hэн. Советскэ засагай түрүүшын жэлнүүдтэ правительство хадаа Урал руу шэнэ тусхай нефтяникуудай экспедици эльгээhэн байна. Тэдэ экспедицинууд хэдэн жэлэй турша соо бэдэрэлгын хүдэлмэри ябуулhан байна. Энээнэй эсэстэ Урало-Волжско районой нефтиин талмайтай ажаүйлэдбэриин удхашанартай байhаниинь элитэ болоно. Чусовско городуудта нефть олдоhонтой хамта бэдэрэлгын хүдэлмэри хаа-хаанагүй эхилээ. 1931 ондо бэдэрэлгын гүнзэгы малталганууд эхилhэн байна. 1932 ондо Уфаhаа 150 километртэ нээгдэhэн Ишимбаевска нефтьтэй газар болбол Уралай түрүүшын ехэхэн үйлэдбэри болоhон байна.

Эрдэмтэдэй таатай урид мэдэжэ хэлэhэн үгэнүүдые хараадаа абан, «Урала уулын баруун ба урда хажуугаарх районуудта нефтяной базануудые эмхидхэлгэ тон шухала»—гэжэ XVII партиин съезд дээрэ нүхэр Сталин эрилтэ табиhан байна. 1934—35 онуудта ябуулагдаhан үргэн бэдэрэлгын хүдэлмэриин эсэстэ Красно-Камска (Молотов шадар) Ново-Степановска центртэй Бугурусланска, Сызранскэ ба Яблонова жалга (Самарска Лука дээрэ) гэhэн шэнэ нефтеэр ба нефтегазаар баялиг газарнууд олдоhон байна. Геолого-бэдэрэлгын хүдэлмэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэлгэ ба Ишимбаевска нефтяной районой ажаүйлэдбэриие ашаглалга хадаа Зүүн тээ нефтяной база бии болголгын эхин болоhон байна. 1938 ондо Уралда 2 миллион тонно шахуу нефть малтагдаhан, 12 нефтиин баялигтай газарнууд нээгдэhэн, хоёр нефть болбосоруулха заводууд хүдэлмэрилжэ эхилhэн ба эгээл түрүүшын Уфа Ишимбаево хоорондо 130 километр утатай нефтепровод баригдаба.

Большевистскэ партиин XVIII съезд болбол 3-дахи табанжэлэй онсо шухала зорилгонуудай дунда «Хоёрдохи Баку» гэhэн шэнэ нефтяной базые бариха тухай хараалаа hэн. Энэ хадаа орондоо табан жэлэй турша соо хэдэн миллион тонно горючи үгэжэ шадаха нефтяной үйлэдбэринүүдые Урало-Поволжьедо барилга ба ургуулалга болоно. Энэ барилгада ехэхэн зөөринүүд hомологдоhон ба олон тоото квалифицированна хүдэлмэришэд эльгээгдэhэн бэлэй.

«Хоёрдохи Бакугай» проблемые шиидхэлтэдэ И. М. Губкин ехэхэн габьяа гаргаба. Башкири, Бугуруслан, Самарска Лука ба бусад районуудай нефть ба газые тодорхойгоор шэнжэлхэ хэрэгэй эхин энэ суута эрдэмтын нэрэтэй холбоотой байна. Тэрэ хадаа девонскэ гүнзэгы отложенинуудта нефтиин баялиг запас байhаниие уридшалан хэлэhэн байна.

Немецкэ булимтарагшадай манай орондо гэнтэ добтолон орологo хадаа «Хоёрдохи Бакугай» туйлай ехэ барилгые hаатуулhан байна. Гэбэшье шэнэ нефтяной район Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай жэлнүүдтэ онсо шухала үүргэ дүүргэhэн байна. Нефть малтан гаргалга дайнай урда үеынхидэ ороходоо нилээд ехэжэhэн байна.

Майкопско ба Грознеийн зарим үйлэдбэринүүдые немецүүд сагзуура эзэмдэhэн байбашье, советскэ нефтяной ажаүйлэдбэри уральска үйлэдбэринүүдэй ашаар фронт ба арадай ажахые нефтепродуктаар таhалгарагүйгөөр хангажа байгаа.

4-дэхи табан жэлдэ «Хоёрдохи Бакугай» урда тон ехэ перспективүүд нээгдэнэ.

Молотовско областьдо Кама мүрэнэй хоёр эрьедэ байдаг Краснокамска нефть малтадаг газар 10 жэл шахуу элдэгдэжэ байна. Эндэ 650—750 метрэй гүнзэгыдэ хэбтэдэг нефтиин горизонт ашаглагдадаг байна. 1945 оной намар областиин центртэ дүтэхэн Северокамска талмайнуудта 1600 метрэй гүнзэгыдэ девонско отложени гэжэ нэрэтэй ехэ баялиг нефть элирүүлэгдэhэн юм. Нефтиин шэнэ горизонтнуудhаа дээрэ хэбтэhэн пластнуудта ороходоо олон дахин ехэ нефть малтан абтаха байна. Северокамска ба Уралай баруун хажуу хоёр хоорондо хэдэн таарамжатай нефтеносно талмайнууд бии юм. Молотовско областиин баялигууд хадаа табанжэлэй hүүлдэ нефть малталтые ехэхэнээр ургуулха аргатай болгоно.

Удаадахи нефтеносно зоно Татарска республикын урда хубида бии юм. Эндэ Шугурово гэжэ талмайда 650—750 метрэй гүнзэгыдэ хэбтэдэг ажаүйлэдбэриин баялиг нефть ашаглалда ороходоо бэлэн болоо. Эндэ 1000 — 1100 метрэй гүнзэгыдэ нефть элирүүлэгдэhэн байна. Тиихэтэй хамта бүри гүнзэгы девонско үедэ бэдэрэлгэ ябуулагдана. Мүнөө үедэ Шугуровода бэдэрэлгэ ябуулагдаhан горизонтдо малтан гаргалга эмхидхэхэ байна. Тэндэ жэлдээ хэдэн зуун мянган тонно малтагдаха юм. Бэшэшье районууд мүн лэ нефтьтэй 1950 он болтор Татарска республика мүнөө Бусаанай үедэг нефтиин тухай нефть үгэхэ.

Башкирска республикада нефть 1932 онhоо хойшо малтагдана. hүүлэй жэлнүүд хүртэр Ишимбаевска үйлэдбэринүүд бүхы Урало-Поволжьедо гол үйлэдбэринь болоо. Тэдэнэр орондоо хэдэн миллион тонно горючи үгөө. Теэд hүүлэй табан жэлнүүд соо нээгдэhэн бүхы нефтьтэй газарнуудhаа эгээл хүсэтэ ба баялиг, Уфаhаа 180 километр баруун тээ байдаг Туймазинска нефтьтэй газарнуудые ашаглалгада 4-дэхи табанжэлдэ онсо ехэ анхарал хандуулагдаhан байна. 1944 оной намар тэндэ олдоhон девонско отложенинууд энэ районой удхашанарые тон ехээр ургэнэ. Туймазадахи малталга түрүүшын жэлнүүдтэ ороходоо 10 дахин ехэдэhэн байна. Ардатовская, Серафимовская, Балтаевская, Михайловская, Каран-Елгинская ба бусад шэнэ нефтеносно талмайнууд өөhэдынгөө геологическа байгуулгаар Туймазинска газарнуудтай угаа адлишаг юм. Ойрын сагта эндэ бэдэрэлгын хүдэлмэри эхилхэнь. Эгээл тааруу болоогоор, Башкирида табанжэлэй hүүл болтор жэлдээ хэдэн миллион тонно нефть малтагдаха болохо юм.

Куйбышевска областьдо Самарска Лукаа уруудан Забатовка, Сызрань, Губино Яблоново ба Зольно жалганууд гэhэн баялиг нефтьтэй газарнууд элирүүлэгдэбэ. Арбан жэлэй турша соо Сызраниин районда нефть малтагдана гээшэ. Нэгэ бага hүүлээр Поволжьеын бусад нефтьтэй газарнууд ашаглагдадаг болоо. Самарска Лука дээрэ девонскы пласт элирүүлэгдэhэнhээ хойшо волжско районууд нефтиин ажаүйлэдбэридэ шэнэ ургалта эхилhэн байна. Нёдондо жэ Яблоново жалгада 1600 метрэй гүнзэгыдэ тон баян нефтиин хэбтэшэ олдоhон байна. Девонско нефтиие нээлгэтэй хамта Ставропольско район түрүү зэргэдэ гараха юм. Зольно жалга мүн лэ ашаглалгада ороходоо болоно. Забатовкаhаа баруун тээхи ба Зольно жалгаhаа зүүн тээхи нефтьтэй газарнууд hаяын жэлнүүдтэ элдэлтэдэ ороходоо байна. Самарска Лукагай нефтьтэй газарнуудай хоёрдохи шугамань тэрэнэй урда захада болохо Батраки, Костычи, Первомайское ба бусадуудаар гарана. Куйбышевhаа зүүлжэ Бугуруслан хүртэр ба саашаа Чкаловска областиин территорёор хизаарлагдаhан тон ехэ талада нефть ба газай хэбтэшэ бага бэшэ бии юм. Байтуганска нефтьтэй газар өөрынгөө удхашанараар Туймазинскые шадаха юм. Тиимэ дээрэhээ Куйбышевска зоно тон баялиг нефтеносно ба газоносно область болоно. Тэрэ болбол табанжэлэй hүүл болтор мүн лэ хэдэн миллион тонно нефть жэлдээ үгэжэ шадаха болохо юм.

Доодо Поволжьеын нефтяной ба газова запасай байдал бүри эли болоно байна. Саратовhаа 10 километрдэхи Елшанска нефтьтэй газарта 450—470 метрэй гүнзэгыдэ ехэ хүсэтэ газоносно пластнууд элирүүлэгдэбэ. Курдюмска, Тепловско, Соколовогорско, Песчано-Уметскэ гэгэг мүн лэ Саратовта дүтэ талмайнуудта иимэ баялигууд элирүүлэгдэбэ.

Поволжьедо элирүүлэгдэhэн газай запасуудай тон ехэ тула Саратов-Москва гэhэн газопроводтой али хоёрдохи газопроводые амжалтатайгаар барижа эхилээ. Газhаа гадна, зарим газарнуудта нефтьшье бии юм. Саратовска район соо дахин хэдэн арбаад хүсэ ехэтэ газо-нефтеносно газарнууд нээгдэхэнь hэжэлгүй.

Кавказ, Поволжье хоёрто ороходоо багаар үзэгдэhэн манай ороной холын районуудташье газ ба нефтиин тон ехэ баялиг хадагалагдана. Бүхы Урало-Поволжьеын уужам территориин нефтиин ба газай баялиг тухай манай эрдэмтэдэй уридшалан мэдэлгэ хадаа энээ hаяын жэлнүүдтэ нефть малтан гаргалгын ургалтые бодото арга-боломжо тухай шиидхэбэри хэхэ арга олгоно.

Табигдаhан зорилгонуудые бэелүүлхын тула хүдэлмэришэд, техникүүд, инженернүүдэй олон тоото кадрнууд, тон олон трубанууд, станогууд ба бусад элдэб механизмуудые бэлэдхэлгэ, хүсэ ехэтэ энергетическэ базануудые байгуулга, хэдэн зуун километр утатай түмэр харгы ба нефтепроводые табиха. Нефть болбосоруулха заводуудые, нефтехранилищануудые бариха, компрессорнэ ажахытай болохо, нефтиин ажаүйлэдбэридэ хүдэлмэрилэгшэдтэ зайлашагүй хэрэгсэлнүүд хэгдэхэ хэрэгтэй болохо юм.

Нефтяной ба газова үйлэдбэринүүдые Урало-Поволжьедо байгуулга хадаа Советскэ Союзай бүхы ажалшадай зорилго мүн. Ороной гол үйлэдбэринүүдтэ дүтэ нефтяной базые байгуулга хадаа арадай ажахын цинтын ургалтэдэ туhалха ба манай социалистическэ Эхэ ороной экономикэ ба сэрэгэй хүсэ шадалые бүри ехээр бэхижүүлхэнь лабтай.

Дмитрий Фурманов

(Нүгшэhэнhөөнь хойшо 25 жэлэй ойдо)

Алдаршаhан Чапаевска дивизиин комиссар, уранзохёолшо Дмитрий Фурмановай нэрэ олоной советскэ үргэн миллион уншагшадта hайн мэдэгдэхэ болоной. «Чапаев», «Үймөөн»—гэhэн тэрээнэй номууд советскэ уран литературын томонууд зохёолнуудай дунда хүндэтэ hуури эзэлхэ эрхэ оложо шадаа.

Гражданска дайнай сэдьхэл хүлэлгэмэ событинуудай hүүлээр зохёогдоhон хадаа Фурмановай зохёолнууд уранhайханай hуларшагүй хүсэ hонирхолтой байна. Интервентнүүд ба сагаангвардеецүүдтэй болоhон тэмсэлэй хатуу жэлнүүдтэ арад зоной ямар hанал бодолтой ба ямар байдалаар ажаhуугаашье амиды, онсо тодо образуудта суглуулhан, большевик уранзохёолшо тэрэ үеын байдалые зүбөөр ойлгоhон байха юм. «Чапаев» болон «Үймөөн» гэhэн зохёолнуудта Октябриин дайлалтануудые хамгаалан болоhон арад зоной анха түрүүнээ мэдэрэн hэрэhые гайхамшаг мэргэжэлтэйгээр гэрэлтүүлэн харуулаа.

Гражданска дайнай уургай шэрүүн үдэрнүүдтэ большевистскэ партиин хүтэлхы үүргые ба манай партиин, советскэ арад зоной дайшалхы хүсэнэй гүнзэгыгөөр этигэдэг байhанине тобойсо харуулаа.

«Уранhайханай үнэншүүлхэ хүсэ шадал хадаа бүхы эрхэ бэшэ хэрэгтэй зүйлнүүдые, юушье далдалангүй, үнэн зүбөөр хэлэлгэ дээрэ байна».—гэжэ Фурманов өөрынгөө статьянуудай нэгэндэ бэшэбэ. Өөрынгөө творчество соо дээрэ хэлэhэнhээ тэрэ нэгэтэшье хазагайгаар ябаhангүй юм. Үльгэр домогто орожо алдаршаhан Чапаевай тухай тэрээнэй бэшэhэн номынь гайхамшагта дивизиин болон тэрэнэй командирай тухайда байhан байдалые бүхы янзаарынь ба үнэншэмэ зүбөөр хэлэжэ үгэнэ «hанал бодол, аяг зан соогоо өөрынгөө хани нүхэлэй болол үзэл, аяг зантые тодолон харуулдаг байhан ба арад зоной дундаhаа ургаhан тэрэнэй узуур үндэhэн хүбүүниинь байhан хадаа Чапаев арадай hанал сууряан соо холо байдаг ба хэтын хэтэдэ байхашье байна».—гэжэ тэрэ бэшэhэн байна.

Чапаев хадаа—арад зоной уранhайхан образынь мүн. Большевигүүдhээ ушан ухаанаа мэдэрэн ойлгоhон ба тэдэнэрээс политическэ байдалда болхоорhоон тарялашан арадай hүлдэ шарай Чапаевта тодорон харагдана. Энэ гансахан талаhаань мухараар ойлгоhон хэрэг бэшэ байна. Номой герой—амиды хүнэй дүрсэ шарай боложо шадаа. Полководец хүнэй хүсэтэ бүхы тэмдэгүүдэй хажуугаар, өөрынь алдуу эндүүнүүд ба ямаршье хүнтэ хараг-дадаг дутагдалтай талануудынь хаhаргаагүй хэлэн дүүрэнээр зураглан харуулагдаhан байна.

Номойнь хоёрдохи герой болохо комиссар Клычков—партиин болон хүдэлмэришэ ангиин идейнэ ба моральна хүсые бэеэрээ харуулжа үгэнэ. Тэрэ хадаа большевистскэ хүсэ зориг, хэм саг зүб ойлголго ба нугархагүй нэтэрүү шумууhан зангуудые өөртөө харуулна. Чапаевтаниие hургажа байhан комиссар Клычков арад зоной шулуун зориг ба сүлөө жаргалай түлөө тэмсэл тээшэ дугташан байдаг булигдашагүй зүхэлдэ өөрөө зонhоо пуража байдаг байгаа.

Фурманов тэрэ үедэ комиссар ябаhан өөрынгөө «Чапаев» гэжэ ном соо Клычков болгожо бэшэhэн юм. Чапаевай аяг зангай хайшан гэжэ түхэлшэлэт ба урган дамжадаг байhаниие, советскэ Эсэгэ ороной түлөө болоhон агууехэ ба үнэн зүб тэмсэлэн соо арадай геройн эрхим дүрсэ шарайнь хайшан гэжэ hалбаран хатуужаhые Клычков омгорхолтойгоор ба баяртайгаар ажаглан байдаг байгаа.

Империалистическэ дайнай үедэ тоомгүй, аяг аашатай солдат байhан тэрэ—харин мүнөө алдарта Чапаев боложо түхэлшэhэн байна. Хүнэй алдар солые наринаар абажа ябадаг, боецуудэйнгээ ба өөрынгөө ами наhые гамнаха хямгадахын түлөө шармайн тэмсэдэг, ухаатай. шэнэ hанал үүсхэл тээшэ оролдон зүдхэлэг, хатуу зоригтой командир бидэнэй урда харагдана.

«Та мэдыт, нүхэр Клычков, минии дэшэдэ дэбжүүлэгдэн ургаха бүри өөрымни ами наhан намда үнэтэй шэнги болоно... Би танай урда нюуха далдалхагүйб, үнэн сэхээ хэлэhүү—ши ахир янлан амитан бэшэ байнаш, ши үнэхөөрөө ёhотойл хүнши, тиимэhээ үнэнтэ гуримаар ажаhууха ёhотойш, гэжэ би өөрынгөө тухайда hанадаг болооб... Би мүнөө аймхай болоод тиигэнэ бэшэб. Ухаа болоhни ургаа байна. Би урданайн гаа шэнги окоп соо пляскэ дэбхэрхэе болёоб: тоомгүй байжа хии галада алуулха дурагүйб» гэжэ Чапаев комиссартаа хөөрэнэ.

Арадай хэрэгэй түлөө тэмсэhэн хатуу тэмсэгшэ, шэнэ хүнэй образ Фурмановай ном соо гүнзэгыгөөр ба олон талаhаа эли гарган харагдаа. Тэрэ номой хүмүүжүүлхэ гүн ехэ ашэ туhань ба моральна хүсэниинь болон тусгаар сэдьхэл сээжэдэ абтасатай байдаг шалтагааниинь энээндэ байна.

1925 ондо хэблэгдэhэн «Үймөөн» гэжэ Фурмановай ондоо томо зохёол соо hайн hанаа залата большевистскэ аяг зантуутобойно тодо ба уранhайханай hаруул мэргэн шадабараар гаргагдаа. Ленин—Сталинай партиин ухаан шадалаар хүтэлжэhэн, большевистскэ янза хэлбэриин хүнүүд Семиречиин баргар hүртэй дайды дунда үзэгдэнэ. Үсөөхэн бүлэг большевигүүдэй хэлэгдэшэгүй бэрхэтэй байдалдэ ябажа, кулагуудай гаргаhан үймөөе яажа усадхан диилэhэн тухайда hуларшагүй халуун hонирхолтойгоор энэ ном соо уншагдана. Арад зондо этигэhэн найгашагүй бүхэ этигэлээр, партиин hанал үзэлэй гүн ехэ хүсөөр ба большевистскэ үнэн жэшээгээр энэ номой хуудаhан бүхэн амилна.

Дмитрий Фурманов Ивановска областиин, мүнөө Фурманов город болоhон Середа гэжэ hууриндa 1891 ондо тариашанай бүлэ соо түрэhэн юм. Эхин ба дунда эрдэмээ Иваново-Вознесенскэдэ ба Кинешмэдэ дүүргэбэ. Студенческэ жэлнүүдынь Москва городто үнгэрөө. 1914 ондо Фурманов фронт мордобо. Империалистическэ дайнай байдал тэрээнэй hаналда гүнзэгы эсэргүү үзэл ба ороной революционно хубилан шэнэдэлгэ тухай hанал түрүүлбэ. «Гансахан лэ агуу ехэ урбалтанууд Россие шэнээр зохёон байгуулжа шадаха байна, гэбэшье тиимэ агууехэ урбалтануудые хүсэнэнь оруулха агууехэ хүнүүд эрхэбэшэ хэрэгтэй»,—гэжэ фронтдо ябаха үеынгөө сэрэгэй дневник соо бэшэhэн байна.

1916 ондо Фурманов Иваново-Вознесенскэдэ бусаба. Тэндэ хүдэлмэришэдэй курсануудые эмхидхэхэ хэрэгтэ хабаадалсаба. Хүдэлмэришэдтэ ойро болоhон ба гайхамшагта большевик М. В. Фрунзетэй тэрээнэй уулзаhан ябадалынь: революционно hанал бодолоо эсэслэн бэхижүүлхэ хэрэгтэнь түшэг тулга болоно үгэбэ. 1918 ондо тэрэ хадаа большевистскэ партида оробо. «Хоёрдохёо түрэhэн юумэ шэнги айхабтар ехэ об элибхи, зол баяр намда үзэгдэбэ. Бидэнэрые гансахан лэ энэ парти, большевигүүдэй парти баяртай hаруул замда, гаргажа шадаха байна» гэжэ тэрэ үдэрнүүдтэ Фурманов бэшэбэ.

Социалистическэ Эхэ оронойгоо түлөө Фурманов сухаришагүй шанга зоригтой ажаллажа оробо. Коммунистическэ партиин губернскэ комитедтэ секретаряар ба Иваново-Вознесенскын губисполкомой гэшүүнээр hунгагдаба. 1919 ондо М. В. Фрунзын отрядтай хамта фронт ошобо. Командовани тэрээниие 25-дахи Чапаевска дивизиин комиссар болгон томилбо. 1920 ондо Фурманов Реввоенсоведэй түлөөлэгшэ болгогдожо Семиречья эльгээгдэбэ. Кулагуудай үймөөн тэрэ илалтатайгаар усадхажа шадаhан байна. Тэрэ оной намар Кубань ошожо, алдар солото улаан десанттай ябалсажа, сагаантвардеецүүдэй ылые үй бута сохилсобо. Энэ походто хабаадалсаhанайнгаа түлөө Фурманов Улаан Тугай орденоор шагнагдаhан юм.

Гражданска дайнай дүүрэhэнэй hүүлдэ тэрэ өөрынгөө хэзээ бүхэнэй эршэ зоригтойгоор ба оролдолго шадабаритайгаар литературын ажалда шэлжэн оробо.

Тэрээнэй зохёоhон «Чапаев» гэжэ ном тэрэ дары олон нигтэдэ мэдэгдэхэ болобо. Чэгэ жэлэй турша соо тэрэ ном 6 дахин хэблэгдэн гараба. Гэбэшье, түрүүшын номой нимэ ехэ илалта тэрээниие зохёогшын толгойень эрьюулээгүй. Дайшалхы ябадалай ба ажабайдалай дүй дуршэл саашадань согсолжо бэшэхэ хэрэгтэ улам ехэ эрилтэтэйгээр оролсоно. Уншагшадай урдахи ехэ харюусалга хадаа тэрэнэй литературна ажалай бүхы үеннүүдтэнь элитэ hанагдажа байдаг байгаа. Уранзохёолшо Фурманов хэдэн миллион хүдэлмэришэ ба тариаша уншагшадта зорюулжа бэшэнэб гэжэ хэзээ бүхэндэ hанажа байдаг байба. Тиимэ дээрэhээ тэрээнэй зохёолнууд соо идейнэ гүнзэгы шанар болон найруулгынь тобшо hонор байдалынь холотоо харагдадаг юм.

1926 ондо уран литературна ажалайгаа бүсалан hалбаржа байhан тэрэ үедэ энэ гайхамшагта уранзохёолшо Фурманов наhа бараhан байна.

Фурмановай нүгшэhэнhөө хойшо 20 жэлэй үнгэрбэшье, уранзохеолойнь үгэнүүд hуларшагүй хүсөөр ханхинан дуулдаhаар байна. Агууехэ Эсэгэ ороной дайнай олон мянган геройнууд тэрээнэй номуудые уншажа хүмүүжэhэн байха юм. Советскэ патриотизмын ба гражданска дайнай героическа традицинууд тэрээнэй номдо hаруул тодоор харуулагдаhан ушарhаань, Эсэгэ ороной түлөө шэнэ шэнэ габьяа зоригто дуулан байhан байна. Героизмые, Эсэгэ орондоо дуралха дурлалые болон советскэ хүнэй моральна hайхан илгаае магтан дуулаhан большевик тэмсэлшэ байhаараа уранзохёолшо Дмитрий Фурманов бидэндэ үнэтэй ба хайратай гээшэ.

А. ЛЕЙТЕС.

Манай республикын hонин

Т. Шевченкын наhа баhаар 85 жэлэй ойдо зорюулагдаhан выставка

Улан-Удын центральна библиотека (дааша нь нүхэр Шатилова) Украинын кобзарь Т. Шевченкын наhа бараhаар 85 жэлэй ойдо дашарамдуулhан фото выставкэ эмхидхэбэ.

Энэ выставкэ болбол уранзохёолшо Т. Шевченкын хүгжэлэн ургаhан замынь үргэн арадта эли тодоор харуулна.

Түс выставкэнь хамта 8 таhаг болгогдон хубаагдаха. Таhаг бүхэнэйнь Шевченкын творческо ургалтые үе үеэрынь hонирхолтой hэйлдээр харуулна.

МОДО БЭЛЭДХЭЛЭЭР ТҮРҮҮ КОЛХОЗУУД

Сэлэнгын аймагай колхозууд модо бэлэдхэлэй даалгабариие эршэмтэйгээр хэрэг дээрэнь бэе үүлжэ байна. Хамта аймагай колхозууд 15 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ ёhотой байгаа. Мүнөө тэрэнэй 14 мянган кубометрынь бэлэдхэжэ дүү гээд байна.

Модо бэлэдхэлээр түрүү колхозууд Карл Марксын, Лениинэй нэрэмжэтэ «Улаан-Техник» ба «Большевик» гэжэ колхозууд даалгабаряа дүүргэhээр үнболоо.

Санын спортын сезон хаагдаа

Физкультурын республиканска комитет Улан-Удэ городто мартын 10-ай үдэр энэ жэлэй санын спортын сезоной хаалгада дашарамдуулан санашадай мүрысөө үнгэргэбэ.

Энэ мүрысөөндэ «Локомотив», «Большевик», «Спартак», ажалай резервын нургуулинуудай hурагшад ба бусад хабаадаба.

Мүрысөөндэ шалгаржа гараhан обществонуудта физкультурын комитедэй дамжуулгын Улаан туг барюулагдажа ба өөрэд хоорондын мүрысөөндэ түрүү hуури эзэлэгшэдтэ городой чемпион гэhэн нэрэзэргэ олгогдоо.

Март соо апрелиингээ түсэб дүүргэхэнь

Кяхтын аймагай Куйбышевай нэрэмжэтэ артелиин хүдэлмэришэд болбол СССР-эй Верховно Соведэй 1-дэхи сессидэ бэлэг болгон ажалай үндэр амжалтануудые туйлаба.

Энэ артелиин эмхитэй коллектив март hарын 10-ай мэдээгээр 1946 оной түрүүшын кварталайнгаа түсэб хүсэд дүүргэбэ. Тиигээд саашадаа бүри hайнаар хүдэлмэрилжэ энэ hарын дүүргэтэр ерэхэ апрель hарынгаа даалгабари хүсэд дүүргэхээр социалистическэ уялгануудые хамтынгаа суглаан дээрэ хэлсэн нэгэн дуугаар батлаба.

Т. БУТУХАНОВА.

Городойгоо үйлсэнүүдые hүниин гэрэлтэй болгохо

Улан-Удын «Энергосбыдэй» конторо (начальнигынь нүхэр Лачыгин) 1946 ондо городой үйлсэнүүдые электриин hаруул гэлээр гэрэлтүүлхын тула ехэхэн хүдэлмэри ябуулхаар хараална.

Үлэ голой саада таахи сэха үйлсэдэ Лысая гора, Лесничество гэжэ тосхонуудта 4.5 километр шэнэ лини татажа, 500 шахуу электриин лампочкануудые шэнээр тогтоохо юм.

Мүн городой бүхы эмхи зургаануудай, предприятинуудай ба худалдаа-наймаанай газарнуудай үүдэн бүхэндэнь 150 гаран лампочкануудые тогтоожо культурна шэнжэтэй болгохо байна.

Тэрэшэлэн «Рабочая» гэжэ үйлсэдэ флигерно подстанци шэнээр бариха. Энэ барилга болбол электриин станциин гэмтэл гү, али нэгэ эдүү болоо хада городые электриин хүсөөр хангаха аргатай байха юм.

Элэ бүгэдэ шухала хүдэлмэринүүдые түргэн болзор соо бэелүүлхэ хэрэгтэ туhаламжа үзүүлхын тула «Энергосбыдэй» конторо 3 хүнөөр томилогдоhон тусгаар монтернуудай бригада бии болгобо. Энэ бригадынь тоо 1946 оной үнгэртэр 10 болохо юм.

174 кинофильмүүдые хүдөө гаргахань

Бурят-Монголой „Главкинопрокатай" конторододо март hара соо «Сильва» «Лесичин», «Агууехэ хубилалта» ба бусад шэнэ фильмүүд ерэхэ гэжэ хараалагдана.

Мүн кинокартинануудаар манай республикын фондые нэмээхын тула Москвагай „Главкинопрокатай" конторо 24 дүүгар аг кинокартинануудые, 25 научно-популярна ба 4 дуугар аггүй хуушан кинокартинануудые эльгээхэ байна.

Тиимэ дээрэhээ энэ жэлдэ аймагуудта саг ургэлжэ шэнэ кинокартинануудые олоорынь эльгээхэ арга-боломжотой болохоёбди. Жэшээлбэл, март hара соо манай конторо аймагуудай колхозуудта ба эмхи-зургаа унда хамтаданьь 174 кинокартинануудые эльгээгээнь.

Тэрэнэй тоодо Гаргажанай аймагта 11 картина, Ахын аймагта 4, Яруунада—9, Кяхтада—10 картинанууд эльгээгдэхээр хараалагдаба.

Культура ба амаралтын парк

Торийн аймагай „Заветы Ильича" гэжэ колхозой правлени колхозойнгоо центрые культурна бо босон болгохо хэрэгтэ ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байна.

Энэ жэлэй зун болтор түс колхоз центртээ нэгэ культура ба амаралтын парк эмхидхэхээр түс бэлэд, тэрээнэй барилгада бэлэдхэл ябуулжа захалаа.

230.500 түхэригэй үргэн хэрэглэлэй эд үйлэдбэрилэгдэбэ

Улан-Удын промкомбинадай хүдэлмэришэд СССР-эй Верховно Соведэй 2-дохи зарлалай нэгэдэхи сессидэ угтамжа болгон, март hарын түрүүшын 10 хоногой турша соо эмхитэй hайнаар хүдэлмэрилэн байна. Энэ промкомбинадай артельнууд хамтадаа март hарын түрүүшын декадада 230.500 түхэригтэ үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилжэ, hарынгаа даалгабари 35,3 процент дүүргэбэ.

«Кооператор-комсомолец» гэжэ промартелиин коллектив 69.300 түхэригтэ продукци үйлэдбэрилжэ, март hарынгаа 10 хоногой даалгабари 114 процент дүүргэжэ артельнууд хоорондын мүрысөөндэ түрүүлэн ябана.

Мүн тэрэшэлэн Кировэй нэрэмжэтэ, «Красный транспортник» «Победа» гэжэ артельнууд 10 хоногойнгоо даалгабари хүсэд дүүргэhэн байха юм.

Нүхэр Бодровой үнэтэ дурадхал

Горячинска загаhанай заводоор энэнhээ урда үйлэдбэрилэгдэдэггүй загаhанай шэнэ продукт үйлэдбэрилэн гаргаха тушаа тон сэнтэй hанамжа түс заводой хүдэлмэришэн нүхэр Яков Тимофеевич Бодров оруулба.

Эдибхитэй хүдэлмэришэн нүхэр Бодров болбол хатаагдаhан загаhа бутаргаха тусгаар тээрмэ өөрынгөө hанамжаар бии болгоhон байна. Энэ тээрмые нэгэ хүн эрьюулэн ябуулжа, 8 часай турша соо 70 килограмм хатаагдаhан загаhые гурил болгохо аргатай байха юм.

Энэ оньhото ба тон сэнтэй hанамжын аргаар түс завод болбол энэ жэлдэ 65 центнер шахуу загаhанай мяхаар болбосоруулан бүйлүүлагдаhан тон амтатай продукт республикын ажалша арадта үгэхэ арга боломжотой болобо.

Немецкэ сэрэгэй гол ехэ гэмтэ ябад[...] хэгшэдые сүүдлэхэ Нюрнбергдэхи про[...]

Мартын 11-эй үглөөнэй заседани

НЮРНБЕРГ, мартын 11. (ТАСС). Трибуналай мүнөөдэрэй үглөөнэй заседани дээрэ үмөөрэлтын гэршэ германскэ армиин генерал-фельдмаршал Мильх гэгшэhээ зэртэ асуулта хэлтэ үргэлжэлбэ. Үглөөнэй заседаниин түрүүшын хахадта германска генеральнэ штабай ба зэбсэгтэ хүсэнүүдэй верховно командованиин (ОКВ) үмөөрэгшэ, тэршэлэн гэмнэгдэгшэд Шпеер, Йодль. Кальтенбруннер ба Редер гэгшэдэй үмөөрэгшэд гэршэhээ асуулта хэhэн байна.

Үглөөнэй заседаниин хоёрдохи хахадта Америкын Холбоото Штадуудhаа главна гэмнэгшэ Джексон гэгшэ гэршэ Мильхые асуулгада оробо.

Гэмнэгшын асуултануудай харюунуудhаа үзэхэдэ, гэршэ Мильх болбол германска агаарай сэрэгэй хүсэнүүдэй бариилгада элибхитэйгээр оролсоhон гэжэ тодорхойлогдоно.

ГЭМНЭГШЭ:—Та гитлеровскэ правительствоhаа, танай габьяагай түлөө ямар нэгэн шагнал абаhан байна гүт?

ГЭРШЭ:—Би 1942 ондо правительствоhаа баясхалангай тэмдэг абаhан байгааб.

ГЭМНЭГШЭ:—Энэ баясхалангай тэмдэг ямар удхатай байгааб?

ГЭРШЭ:—Энэ хадаа мүнгэн шагнал байгаа hэн. Энэ мүнгөөрөө өөртөө газар худалдажа абаа hэм.

Асуулта ябуулжа байха үедэ гэршэ Мильх болбол Германи хадаа дайнда бэлэдхэлгүй байhан ба гэмнэгдэгшэдэй hандали дээрэ hуужа байгшадта бултадаа дайн болбол гэб гэнтын хэрэг байгаа гэhэн шэнгеэр мэдүүлбэ. Гэмнэгшэ Джексон болбол хэдэн асуудалнуудые hуража гэршэ Мильх гэгшын хүдалхуурмагаар хэлэhыень ба гэмнэгдэгшэдэй hандали дээрэ hуужа байгаа фашистска гэмтэ ябадал хэгшэдтэ дайн сэрэг хадаа гэнтын хэрэг болоhон гэжэ Мильх гэгшын зохёоhон бодолые хогтүйгөөр сэбэрлэн үгы хэнэ.

ГЭМНЭГШЭ:—Германскэ зэбсэгтэ хүсэнэй Польшодо добтолхо ябадал хэды шэнээн саг эзэлээ hэм?

ГЭРШЭ:—Хүлисэгты, Польшые эзэлэлгэ гү. Энэ хэрэгтэ арба найман үдэр хүрэхэ байгаа hэн.

Саашань Мильх хэлэхэдээ гитлеровецүүд болбол Франци, Бельги, Голланди, Дани ба Норвегиие мүн лэ иимэ түргөөр дарасатаhан байгаа гэбэ.

ГЭМНЭГШЭ:—Офицер байhан та болбол Германи энэ атакнуудта бэлэдхэлгүй байhан гэжэ мэдүүлнэ гүт?

Энээнэй hүүлээр гэршэ Мильх гитлеровецүүд хадаа хүршэ [...] нүүдта добтолхо ябадалда хаба [...] лэдхэhэн байна гэжэ мэдэрнэ.

Агаарай флодые дайнда бэлэд[...] шаа гэршэ Мильх мэдүүлхэдээ [...] дэгшэ Герингтэй үшөө 1932 он[...] тухай хөөрэлдөө hэм гэбэ. Гери[...] Мильхдэ хэлэхэдээ, Гитлерэй [...] абаhан ябадал болбол Германи[...] зэбсэглүүлхэ ба иимэ ушарh[...] байлдаанда бэлэдхэхэ арга-боло[...] юм гэжэ хэлэhэн байна.

Эзэмдэгдэhэн территоринуудай hуугшадые боголой ажалда [...] хүсөөр памнажа абаашаха, [...] плендэ абтаhан сэрэгэй хүнүүдые [...] ажаүйлэдбэридэ хүдэлмэрилүүлх[...] гитлеровскэ заговоршигуудай [...] ябадалнууд тухай германска [...] hайса мэдэхэ hэн гэжэ гэрш[...] гэгшые саашань асууhан [...] элирхэйлэгдэнэ.

Гэршэ Мильх болбол тэрэнэй [...] биhан хоёр документнүүдые [...] оуулhанай hүүлээр, гэмнэгдэг[...] гын ведомство болбол хүнүүдтэ [...] зэрлиг туршалгануудые өөhэдөө [...] ба энэ «туршалгануудые» [...] ведомствотой хамта ябуулhан [...] жэ мэдэрбэ. Мүн тэрэшэлэн [...] тэрээн соонь дээдэ офицерство, концентрационно лагерьнуудай [...] ба элэ лагерьнуудай алаалтайн[...] локын саана болодог айдаhа [...] юумэнүүд тухай мэдэhэн [...] гэршэ Мильх мэдүүлбэ. Гиммлер[...] шөөрэлөөр концентрационно [...] ябажа үзэhэн Мильх өөрөөшье [...] хай этигэхэ болоhон байна.

Мүшхэлтын темын эхиниинь [...] дайнда бэлэдхэлэй тухай асуу[...] жа Джексон болбол урилшалы[...] мүшхэбэридэ хэлэhэн Мильхын [...] гые тэрээндэ өөртэнь hануула[...] болтор хамта ажаллажа байhан [...] нүүд болбол Гитлерэй абтаhан [...] хадаа дайнда хүргэхэ юм гэжэ [...] байгаа гү гэжэ энэ мүшхэлт[...] Мильхhээ асууhан байна. Тэр[...] дожжоор шадабаринайнуудынь [...] ойлгохо байгаа hэн гэжэ Миль[...] үгэбэ.

Гэршэ Мильх гэгшые мүшх[...] үдэшын заседани дээрэ үргэл[...] хэр хойшолуулагдаба.

Паасикиви — Финляндиин президент

ХЕЛЬСИНКИ, мартын 9. (ТАСС). Мүнөөдэр финскэ сеймын заседани болоно, тэндэ шэнэ президент hунгуули үнгэргэгдэhэн байна. Голос өгөлхэдөө Паасикивиин кандидатурын түлөө 159 голос, харин Финляндиин хуушан президент байhан Стольбергын кандидатурын түлөө 14 голос үгтэhэн байба. Тэрээнhээ гадна, 11 хооhон бюллетень байгаа 15 депутадууд үгы [...]на. Голосованиин дүнгые [...] hүүлээр сеймын түрүүлэгшэ [...] гэгшэ хуралдаанай ёhоор Финля[...]дикын президентээр Паасики[...] даба гэжэ соносхобо.

Франко-Норвежскэ худалдаа-наймаанай хэлсэ[...]

ПАРИЖ, мартын 5. Франс пресс агентствын мэдээсэлэнэй ёhоор, мартын 2-то Парижда франко-норвежскэ худалдаа-наймаанай хэлсээн баталагдаба. Энэ хэлсээнэй ёhоор Норвеги болбол Францида целлюлоза, саарhа, загаhа, тук, цинк, сернэ колчедан ба бусадые худалдаха байна. Франци болбол Норвеги[...]гын ажаүйлэдбэриин продукц[...] нэ изделия, архи, спирт кол[...] раа ба бусадые худалдаха [...]

Энээнтэй хамта бэе [...] продукцинуудаа түлэхэ хэлсэ[...]даhан байна.

Болгарска арадай суглаан хуули бусаар олоhон зөөринүүд[...] хураажа абаха тухай хуули батлаба

СОФИЯ, мартын 9. (ТАСС). Софийска радиогой дамжуу hадай ёhоор Болгариин Арадай суглаанай үсэгэлдэрэй заседани дээрэ хуули бусаар абаhан зөөриие хураaxа тухай хуулиин проектые хэлсэн үзэбэ. Комиссиин оруулhан зэhэбари ба нэмэлтэнүүдые үнгэрhэнэй hүүлээр, юстициин министр Нейчев үгэ хэлэбэ. Тэрэ хадаа энэ хуулиин проектые абалга болбол Эсэгэ ороной фронтын программын шухала зүйлнүүдэй нэгые бэелүүлгэ болоно гэжэ онсолон тэмдэглэбэ. Хуулиин проектын зорилгонь хадаа арадуудhаа хураагдаhан бүхы баялигые тон түргэнөөр эзэдтэнь бусаалга болоно. 1941 онhоо хүртэр спекулянтнууд, худалдаа ажаүйлэдбэришэд болбол бол[...] тулдhаа 150 миллиардhаа [...] Германиин ашада туhалжа хураа[...] рээнhээ ехэ олзо абаhан [...] жэ Нейчев хэлэбэ. Хэн өөр[...] лаар зөөри олооб, тэрээндэ эн[...] проект хамаарахагүй юм гэж[...] тэмдэглэбэ.

Хуули бусаар олоhон зөөр[...] ха тухай хуулиин проект [...] дохёо уншагдажа, депутадууд [...] альга ташалгаар hайшаагдаба.

Чилидэ забастовконууд болобо

НЬЮ-ЙОРК, мартын 9. (ТАСС). Юнайтед Пресс агентствын мэдээсэлэнь хадаа, чилийскэ хоёр главна портын докернууд забастовко хэжэ байhан 23.000 чилийскэ горнягуудтай нэгэдэбэ. Забастовко хэгшэд салин хүлhэ ехэ болгохо ба бүгэдэ-виитын забастовкын hүүлээр хүдэлмэриhөө гаргагдаhан хүдэлмэришэдые бусаажа [...] эзэдтээ табиhан байгаа. [...] горнягууд болбол мартын [...] товкобо үшөө нэгэ үдэр [...] хэ гэжэ шиидэбэ юунэб [...] тельство хадаа тэдэнэй эрил[...] татай харюу үгөөгүй байг[...]

Индонезидэхи байдал

ЛОНДОН, мартын 4. (ТАСС). Рейтер агентствын тусхай корреспондентын Батавиhаа мэдээсэhэнэй ёhоор, hаяхан Суракартада (центральна Ява) хуураhан Индонезийскэ национальна комитедэй заседани болбол премьер-министр д-р Сутан Шарир гэгшые голландецуудтай «тэрэнэй кабинедые шэнээр байгуулhанай hүүлдэ бүриммүhэн бэеэ даанги байдалые абахаар» хөөрэлдөөн хэхые түлөөлhэн байна. Мүнөөдэр республиканска [...] хэhэн хуулита мэдээсэл соо [...] скэ республикын президент [...] гэгшэ д-р Сутан Шарир гэг[...] бүхы кабинедэй тушаалhаа [...] нэ коалиционно правитель[...] хэн байгуулхые түлөөлбэ.

Харюусалгата редактор[...] орлогшо Д. Лу[...]

Редакциин ба хэблэхэ газарай АДРЕС: г. Улан-Удэ; ул. Ленина 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ Унэн) ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23, АТС—1-80; зам. редактора—7-89; ответ. секретаря—3-23; отделов партийной [...] и промышленности—7.89; сельского хозяйства—6-03; писем и переводов—8-03 (2 зв.), объявлений 2-64 (2 зв.).

Я—00568. Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР.